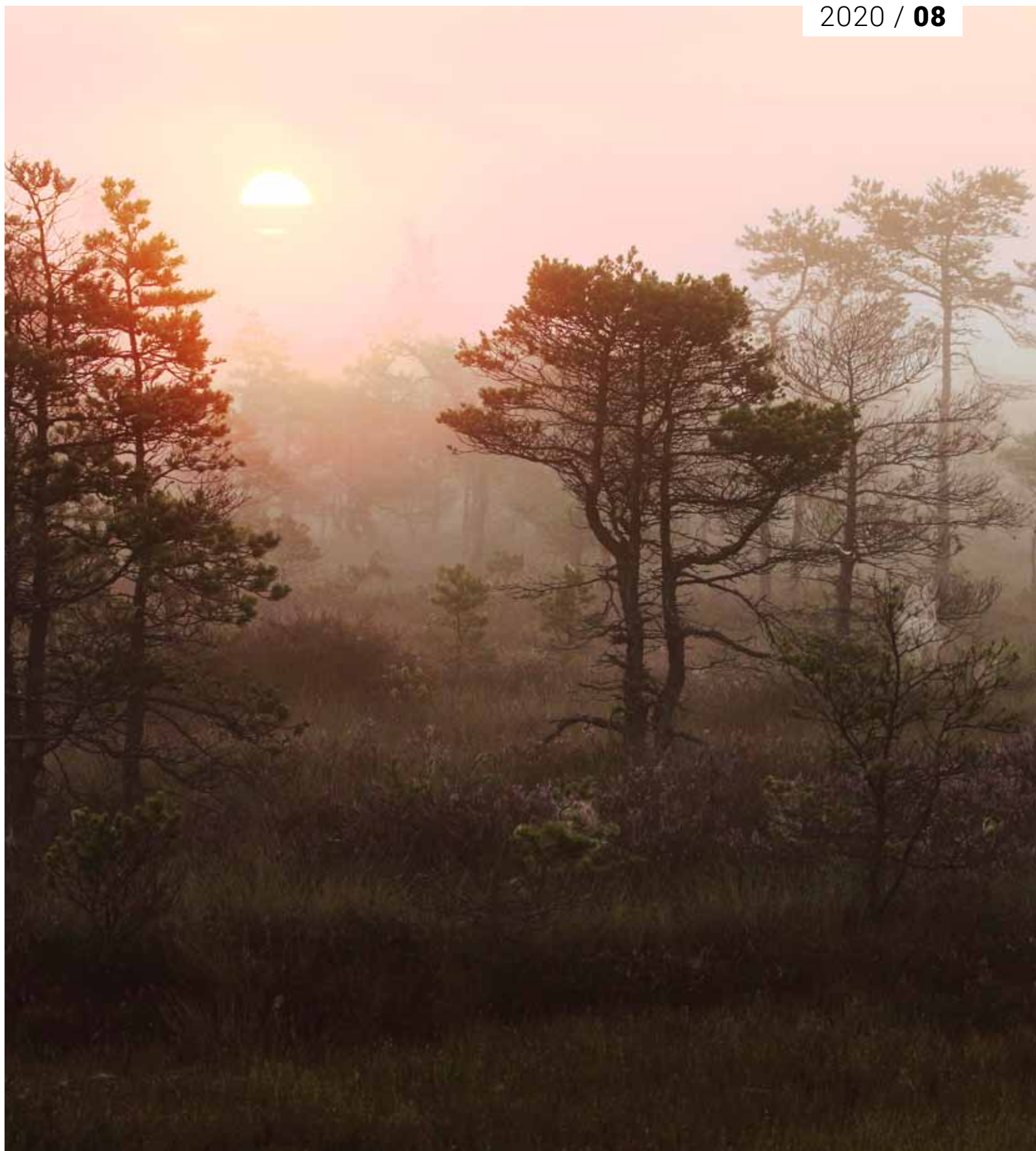

MŪSŲ GIRIOS

2020 / 08

VYTAUTO DIDŽIOJO
UNIVERSITETO
ŽEMĖS ŪKIO
AKADEMIJA

Jei esi neabejingas miško ošimui ir švariai aplinkai, kvietiname studijuoti

Pirmosios pakopos (bakalauro) studijų programos

- Miškininkystė
- Taikomoji ekologija

Antrosios pakopos (magistrantūros) studijų programos

- Miškininkystė
- Taikomoji ekologija
- Laukinių gyvūnų išteklių ir jų valdymas

Miškų ir ekologijos fakultetas

(8 37) 752 282 | (8 37) 752 232 | mef@vdu.lt | Studentų g. 11, Akademija, Kauno raj.

Susitikimo-stovyklos ForestSport 2020 akimirkos (plačiau 26-27 p.)

Orientacinio bėgimo I vietos laimėtojai

Orientacinio bėgimo II vietos laimėtojai

Orientacinio bėgimo III vietos laimėtojai

Rungtynėse dalyvavę VMU darbuotojai

4 Kronika

6 Aktualijos

6 Z. BITVINSKAITĖ

Ar „Mūsų girios“ iš tikrųjų taps mūsų?

8 Anketinės apklausos internetu apžvalga

9 M. JANKAUSKAITĖ, T. PALAIMA

Ką būtina žinoti pradedančiajam miško investuotojui?

10 Miškininkystė

10 K. GODVOD, G. BRAZAITIS

Aplinkos veiksnių įtaka

maumedynų tvarumui ir produktyvumui

14 B. GRIGALIŪNAITĖ, A. MATELIS, D. BUROKIENĖ

Gudobelinė gleitvėtrudė

16 Užsienyje

16 K. TURONIS

Įspūdžiai iš kelionės po Estiją

18 Profsajungų veikla

18 Tradicinis susitikimas – netradiciškai

21 Istorija ir dabartis

21 A. RUTKAUSKAS

1948 m. miškininkų laida

22 Iškiliasias biologas, kokį kada turėjo Lietuva

25 Gamtosauga

25 Gegrėnų archeologinis kompleksas

26 ForestSport 2020

28 Medžioklė

28 R. VARANAUSKAS

Gyvenimas ratu arba vidutiniškai

**Mielas skaitytojau,
žurnalą „Mūsų girios“
galite užsisakyti:**

- internetu www.musu-girios.lt;
- parašę žinutę el. paštu rimondas.vasiliauskas@gmail.com;
- paskambinę tel. 8 687 10616;
- visuose Lietuvos pašto skyriuose.

Žurnalo indeksas – 5057,
indeksas prenumeruojant su nuolaida
(studentams, pensininkams, žmonėms su negalia) – 5058.

Žurnalo prenumeratos kaina
1 mėn. – 3,50 Eur, su nuolaida – 2,50 Eur.

LIETUVOS MIŠKININKŲ SAJUNGOS
ŽURNALAS

Leidžiamas nuo 1929 metų birželio
Indeksas 5057, su nuolaida – 5058
2020 m. rugpjūtis Nr. 8 (868)

ISSN 1392-6829

LEIDĖJAS

Viešojo įstaiga „Mūsų girios“

Adresas korespondencijai:

P. d. 604, Vilniaus 16-asis paštas,
Nemenčinės pl. 2, 10001 Vilnius
Mob. tel.: 8 687 10616, 8 687 10614

El. paštas:

rimondas.vasiliauskas@gmail.com

vaclovasmusugirios@gmail.com

www.musu-girios.lt

@musugirios

Įmonės kodas 125302897

PVM mokėtojo kodas LT 253028917

A. s. LT887044060001501044

AB SEB bankas

REDAKCIJA

Direktorius – vyr. redaktorius

Rimondas Vasiliauskas

Mob. tel. 8 687 10616

El. paštas rimondas.vasiliauskas@gmail.com

Atsakingasis redaktorius

Vaclovas Trepėnaitis

Mob. tel. 8 687 10614

El. paštas vaclovasmusugirios@gmail.com

Spausdino AB „Spauda“

Laisvės pr. 60, 05120 Vilnius

www.spauda.com

Tiražas 1000 egz.

Kaina 3,50 Eur

Kaina su nuolaida 2,50 Eur

„Mūsų Girios“ (Our Forests) magazine

Editor-in-chief R. Vasiliauskas

PO Box 604, 16th Vilnius Post Office,

LT-10001 Vilnius, Lithuania

Redakcijos ir autorių nuomonė ne visada sutampa.

Už reklamos turinį redakcija neatsako.

„Mūsų giriose“ išspausdintus straipsnius ar jų

dalį perspausdinti galima tik gavus raštišką

redakcijos sutikimą ir su šaltinio nuoroda.

Redakcija pasilieka teisę redaguoti straipsnius.

Rugpjūčio 17 dieną aplinkos viceministrės pareigas pradėjo eiti **Ligita Valalytė**. Ji atsa-kinga už gamtos apsaugos, miškų, saugomų teritorijų ir kraštovaizdžio sritis.

„Laukia įtemptas laikotarpis su naujais iššūkiais. Mano, kaip viceministrės, svarbiausi darbai bus spręsti su gamtos apsauga ir miškų sektoriumi susijusius klausimus, kadangi šios sritys yra pačios jautriausios ir reikalaujančios daugiausia dėmesio“, – sakė naujoji aplinkos viceministrė Ligita Valalytė.

Pastaruoju metu Ligita Valalytė buvo aplinkos ministro patarėja. Anksčiau dirbo šalies Užimtumo tarnybos direktore – iš šių pareigų pasitraukė š. m. kovą, pasibaigus ketverių metų kadencijai, o ligi tol buvo dirbusi Mokslo ir technologijų parko „Technopolis“ Kaune direktore ir projekto, skirto sukurti arba atnaujinti

mokslo ir studijų infrastruktūrą Lietuvos sveikatos mokslų universitete, koordinatore.

Iš Kauno kilusi 36 metų Ligita Valalytė yra baigusi verslo vadybos ir administravimo magistro bei socialinės pedagogikos bakalauro studijas Kauno technologijos universitete ir tęsia studijas ISM vadybos ir ekonomikos universitete.

Rugpjūčio 12 d. Aplinkos apsaugos departamento prie Aplinkos ministerijos direktoriaus pareigas, laimėjusi konkursą, pradėjo eiti **Olga Vėbrienė**. Dalyvauti konkurse paraiškas pateikė 16 pretendentų, 11 iš jų atitiko reikalavimus, 6 kandidatai dalyvavo vertinimo komisijoje.

Naujosios departamento direktorės teigimu, vienas svarbiausių uždavinių – įgyti visuomenės pasitikėjimą, todėl daug dėmesio bus skiriama veiklos kokybei, skaidrumui, naujoms iniciatyvoms ir projektams. „Ne mažiau svarbu nuolat

ir tiesiogiai bendrauti su valdybų atstovais, išsiaiškinti kiekvienos valdybos problemas, poreikius, lūkesčius, skaidriai ir efektyviai paskirstyti gautamus išteklius. Norime, kad vykdoma aplinkos apsaugos kontrolė būtų kokybiška ir stipri, skundai ir pranešimai tiriami laiku ir objektyviai. Esu tikra, kad tai padaryti galime – juk turime profesionalių, ambicingų ir iniciatyvių žmonių“, – teigė O. Vėbrienė. Taip pat pabrėžia vadovė, būtina laiku visuomenei teikti kokybišką informaciją, plėsti prevencinę ir švietėjišką veiklą.

O. Vėbrienė yra įgijusi aplinkos apsaugos politikos ir administravimo magistro kvalifikacinį laipsnį, turi sukau-pusi devynerių metų įvairiapusę patirtį viešojo administravimo srityje, vadovavimo įgūdžius, patirtį technologijų ir inovacijų politikos srityse.

Pastaraisiais metais O. Vėbrienė vadovavo Aplinkos ministerijos Strateginių pokyčių grupei, dirbo Ekonomikos ir inovacijų ministerijos kanclere.

Rugpjūčio 5 d. Kauno marių regioninio parko Gamtos mokykla organizavo dieną vasaros stovyklą „5 nuotykių dienos gamtoje su parko reindžeriais“. Stovyklos užsiėmimus vedė Kauno marių regioninio parko specialistai, tad vaikai turėjo puikią progą pažinti parko gamtą, pabendrauti su tikrais parko reindžeriais.

Patyrę vadovai visas 5 dienas vedė stovyklautojus nepažintais ar geriau žinomais gamtos takais: keliavo „džiunglėmis“ į pelkę, kopė į

piliakalnį, brido pakrante medžiodami fosilijas, žygiavo į gražiausias parko vietas, sėmėsi galių iš stebuklingo šaltinio, ieškojo „meškos“, naršė po interaktyvią ekspoziciją, pešė plunksnas protmūšiuose, kūrė laužą ir gerą nuotaiką.

Stovyklautojų amžius – nuo 8 iki 12 metų. Stovyklos pabaigoje kiekvieno, įveikusio visų dienų iššūkius, laukė įšventinimas į gamtos riterius ir ypatinga reindžerių dovana, kuri sukėlė tikrą išpūdžių bangą.

Rugpjūčio 5 d. aplinkos ministras Kęstutis Mažeika susitiko su Jungtinės Karalystės ambasadoriumi Lietuvoje Brian Olley. Susitikimo metu aptarti klimato kaitos politikos įtraukimo į ekonomikos atsigavimo planus klausimai, Lietuvos klimato kaitos politikos prioritetai ir iššūkiai bei kalbėta apie žiedinės ekonomikos įgyvendinimą Lietuvoje.

AM archyvo nuotrauka

Ministras pristatė šiuo metu rengiamą nacionalinės klimato kaitos politikos valdymo strategijos atnaujinimą ir pagrindinius jos tikslus, pasidalijo gerą šalies praktika įgyvendinant Vienkartinių gėrimų pakuočių užstato sistemą. Pokalbio metu Jungtinės Karalystės ambasadoriui taip pat buvo pristatytas Lietuvos ateities ekonomikos DNR planas, kuriame išskirti 5 prioritetai, į kuriuos siūloma koncentruotis: žmogiškasis kapitalas, skaitmeninė ekonomika ir verslas, inovacijos ir moksliniai tyrimai, ekonominė infrastruktūra bei klimato kaita ir energetika.

Be to, kartu aptarti Lietuvos prioritetai Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos 26-oje šalių konferencijoje. Rengiantis šiai konferencijai, svarbu siekti ilgalaikės vizijos prisitaikymo prie klimato kaitos politikos. Turi būti siekiama stiprinti bioįvairovės išsaugojimo, dirvožemio derlingumo atstatymo, vandenynų kokybės klausimus tarptautiniu mastu, siekiant bendrų aplinkos apsaugos ir gamtos vertybių išsaugojimo. Konferencijos metu svarbu sukurti momentą stiprinti klimato diplomatiją, užtikrinti besivystančių šalių finansavimą ir siekti pažangos sudėtingais klausimais.

Rugpjūčio 15 d. policijos, Valstybinių miškų urėdijos, Aplinkos apsaugos departamento Kauno valdybos ir Valstybinės miškų tarnybos pareigūnai organizavo reidą Kauno rajone, Karmėlavos sen., Karmėlavos II, Ramučių, Margavos, Vaistariškių, Rykštyinės ir Pelenių kaimuose bei Pilėnų miške. Bendrame kelių institucijų organizuotame reide dalyvavo VMT Miškų ūkio priežiūros skyriaus patarėjas V. Švėgžda ir vyriausiasis specialistas A. Pranevičius.

Reidas organizuotas siekiant užkardyti neatsakingų asmenų važinėjamą keturračiais miške ne keliais taip žalojant miško paklotę, Zversos upelio vagą, krantus, taip pat gadinant pievas ir keliant triukšmą bei trikdančią ir žalojant miško gyvūnų buveines bei keliant pavojų miško lankytojams.

Reido metu buvo sustabdytos 5 keturračės transporto priemonės dėl važinėjimo miške ne keliais, miško paklotės ardymo, žalojimo ir niokojimo.

Asmenų, vairavusių keturračės transporto priemones, atžvilgiu pradėtos 5 administracinių nusižengimų bylų teisenos pagal LR ANK 282 str. 2 d. Neteisėtas važinėjimas per žolinę dangą, miško paklotę motorinėmis transporto priemonėmis, kai dėl to žolinė dangą ar miško paklotę buvo sužalota ar sunaikinta, užtraukia baudą nuo vieno šimto keturiasdešimt iki trijų šimtų eurų.

Rugpjūčio 20 d. Valstybinėje miškų tarnyboje vyko rinkimai į Valstybinės miškų tarnybos Darbo tarybą. Rinkimuose dalyvavo 55,75 proc. rinkimo teisę turinčių darbuotojų, todėl remiantis Darbo kodekso 171 staipsnio 10 dalimi rinkimai laikomi įvykusiais. Darbo tarybos nariais tampa pirmieji penki daugiausia balsų surinkę kandidatai. Balsavimo biuleteniuose kandidatams atiduoti balsai pasiskirstė taip (kandidatai surikiuoti, pagal gautą balsų skaičių mažėjimo tvarka): 1. Kristina Stripeikienė. 2. Benas Bitauskas. 3. Petras Ivinskis. 4. Dainius Ratkelis. 5. Audrius Šmaižys.

Rugpjūčio 24 d. iš 30 atrinktųjų projekto „Moksleiviai – į Vyriausybę“ dalyvių Aplinkos ministeriją pasirinkę kauniečiai Agnė Baltrūnaitė (Jono Pauliaus II gimnazija) ir Matas Kudarauskas (KTU gimnazija) bendravo su ministerijos vadovais, domėjosi institucijos veikla. Su ministerijai pavaldžiomis įstaigomis ir jų darbu jie saugumo sumetimais susipažins nuotoliniu būdu. Moksleiviai bendraus su miškininkais, geologais, aplinkos apsaugos inspektorais, virtualiai lankysis Nacionaliniame saugomų teritorijų lankytojų centre, Respublikiniame Vaclovo Into akmenų muziejuje, Lietuvos zoologijos sode.

„Moksleiviai – į Vyriausybę“ yra ilgametis, šiemet jau dvyliktąjį kartą organizuojamas projektas, kuriuo siekiama motyvuotus ir gabius baigiamųjų klasių moksleivius skatinti domėtis valstybės institucijų veikla, politikų darbu, tapti aktyvesniais piliečiais.

■ Valstybinė miškų tarnyba liepos mėnesį atliko miškų sanitarinės būklės patikrinimą.

Privačiuose miškuose atlikta 477 objektų stebėseną. 81 atveju buvo nustatyti medžių kenkėjų židiniai – miško savininkai, naudotojai ar valdytojai apie tai informuoti raštu. Dėl 16 atvejų pradėta administracinių nusižengimų teiseną dėl Miško sanitarinės apsaugos reikalavimų pažeidimų.

VMU buvo atlikta 3 objektų (girininkijų) stebėseną. 2 atvejais nurodyta prievolė vykdyti Miško sanitarinės apsaugos taisyklių 29 ir 30 punktų reikalavimus.

Medžių džiūvimo priežastys nustatytos 3 atvejais valstybiniuose miškuose, 2 atvejais – privačiuose miškuose. Miško savininkams, naudotojams, valdytojams pateiktos rekomendacijos dėl Miško sanitarinės apsaugos taisyklių 29 p. ir 30 p. reikalavimų vykdymo.

■ VI Valstybinių miškų urėdija yra penktoje vietoje tarp daugiausiai mokesčių, neįskaitant pridėtinės vertės mokesčio (PVM) ir akcizų, į Lietuvos biudžetą sumokėjusių įmonių. Per 2020 metų pirmąjį pusmetį įmonė sumokėjo 21,127 mln. eurų mokesčių.

„Mums svarbu, kad patenkame į daugiausiai mokesčių sumokančių įmonių penketuką ir mūsų indėlis į valstybės biudžetą yra toks svarbus. Ir nors praėję metai dėl kritusios medienos kainos ir jos įtakos mūsų pajamoms buvo gana skausmingi, situaciją pavyko suvaldyti ir padėti stabilizuoti“, – sakė VMU vadovas Valdas Kaubė.

■ Lietuvos agronomų sąjungos atvirame, visų kartų agronomų XXXIII suvažiavime, kuris vyko 2020 m. liepos 16 d., Akademijoje, Kėdainių r., ordinu „Už nuopelnus Lietuvos kaimui“ apdovanotas VDU ŽŪA Miškų ir ekologijos fakulteto dekanas prof., biomed. m. dr. Edmundas Bartkevičius.

Ar „Mūsų girios“ iš tikrųjų taps mūsų?

ZITA BITVINSKAITĖ

VYTAUTO KNYVOS NUOTRAUKA

„Mūsų girioms“ – profesiniam miškininkų žurnalui, įkurtam net prieš 90 metų, atlaikiusiam karą, okupaciją ir kitas negandas, dabar po 30 atkurtosios nepriklausomybės metų, iškilo reali grėsmė – nebūti.

Kas atsitiko: ar žurnalas, kaip ir medis – paseno, ar miškai dabar tvarkomi „geriausiai pasaulyje“, ar miškininkai išsikvėpė – tapo visaziniai, jų nedomina ne tik tai, kas vyksta Lietuvos, bet ir pasaulio miškuose, tapo nekūrybingi ir viskam abejingi, ar žurnalo vadovai nesugeba parengti žurnalo taip, kad jis būtų ne tik patrauklaus dizaino, bet ir įdomus, naudingas ne tik miškininkams, bet ir privačių miškų savininkams, gamtosaugininkams? Pagrindinė ištikusios krizės problema įvardinamas lėšų trūkumas. Bet ar iš tikrųjų tai pagrindinė problema?

Kadangi esu ne tik šio žurnalo skaitytoja, bet ir neetatinė „rašytoja“, drįstu pateikti savo pastebėjimus, kodėl taip atsitiko ar bent išprovokuoti diskusiją, jeigu mano nuomonė kolegoms ir pasirodytų subjektyvi.

Seniai kamuoja klausimas, ką atstovauja šis žurnalas, kad būtų visų mėgiamas, skaitomas ir laukiamas? Iš jo turinio ir pateiktamos pozicijos galima manyti, kad jis daugiau atstovauja valdžios ir stambiųjų miško savininkų nuomonei ir lūkesčius.

Tiesa, jame pateikiama ir mokslo darbų, kartais – miškininkų profsąjungos atstovų kritinė nuomonė, straipsnių miško apsaugos, miškininkystės, miškotvarkos, gamtosaugos klausimais. Bet tarytum kažko trūksta, kad žurnalą laikytum savu ir norėtum jam pasiguosti. Vis dar egzistuoja atsargi straipsnių ir nuomonių cenzūra, vengiant kritiškesnio požiūrio miškų politikos, miškų būklės ar miškų tvarkymo klausimais, nesidalinama praktine patirtimi ir naujovėmis. Žurnale nė su žiburiu nerasi eilinių miškininkų ir smulkiųjų miško savininkų nuomonės, giliau ir principingiau nenagrinėjamos dabartinės miškininkystės problemos, nevyksta diskusijos profesinės etikos klausimais, skirtingų pozicijų grupių argumentuoti ginčai, nepopuliarinami mokslinių tyrimų rezultatai ir pažangios technologijos, nors kasmet Aplinkos ministerijos užsakymu vykdoma nemažai mokslo darbų. Kritiškesnė miškininkų ir miško savininkų nuomonė tik pagerintų ne tik žurnalo, teisės aktų, bet ir miškų tvarkymo kokybę. Padėtų spręsti ir profesinės etikos problemas – ne paslaptis, jų yra. Todėl ir manau, kad žurnalas „Mūsų girios“ iš tikrųjų yra ne mūsų.

Toks jausmas ypač sustiprėjo pradėjus reformuoti miškų valdymą, kai buvo ven-

giama atvirai diskutuoti apie jau tada ryškėjančias reformos problemas, paaiškinti, kodėl pirmiausiai gujami lauk ilgai ir sėkmingai dirbę miškininkai, atskirose miškininkystės srityse buvę naujų, pažangių idėjų generatoriai ir kt.

Žurnalas netapo atviresnis ir dabar, kai palaipsniui viskas lyg ir „stoja ant bėgių“, tačiau juk egzistuoja tie patys arba atsiranda naujų reiškinių, kuriuos nedelsiant reikėtų taisyti siekiant pažangos ir profesinio prestižo. Turiu ir asmeninės patirties, kai straipsniai su aštresnėmis problemomis buvo išcenzūruoti, buvo ir konfliktinių situacijų, kai nepateko į žurnalą dėl to, kad „diskreditavo gerą žinybos vardą“. Neprisimenu, kada žurnale atvirai miškuose dirbantys žmonės diskutavo apie Lietuvos tiek valstybinių, tiek privačių miškų viziją, kokybę, politinių nuostatų atitikimą realybei.

Gera, kad pastaraisiais metais palaipsniui į žurnalo puslapius „užsuka“ informacija apie privačius miškus, pateikiama gamtosaugininkų nuomonė. Tačiau ir ji reiškia atskirai, nesėdant prie bendro diskusijų stalo, atvirai nenagrinėjant oponuojančioms pusėms svarbių klausimų. Privačių miško savininkų nuomonę atstovauja tik Lietuvos miško ir žemės savininkų

asociacija, vienijanti apie 6 proc. miško savininkų, kurių didžiąją dalį sudaro paslaugų miško savininkams tiekėjai. Smulkiuosius miško savininkus kamuojančios problemos nenagrinėjamos, nors jų, ypač susijusių su miškų tvarkymo problemomis ir kokybe, apstu. Ar privačių miškų savininkai, nuėmę praeityje valstybės išugdytų miškų derlių, taip pat atsakingai puoselėja dabar jau savo miškų ateitį? Iš žurnale pateiktos informacijos apie tai nesužinoti – ten aprašyti tik geri darbai ir jokių problemų.

Dar sovietinėje mokykloje savo mokytojo erudito buvau skatinama atvirai reikšti argumentuotą nuomonę – sakydavo „ginčijasi (argumentuotai) – protingi, prieštarauja – pabaik sakinį...“. Jeigu nerasdavau argumentų savo nuomonei pagrįsti, susigėdusi baigdavau sakinį – „kvailiai...“. Tačiau dabar, kai, atrodo, niekas neturėtų alsuoti į nugarą, – priešingai. Todėl argumentuoti ginčai, kitokia nuomonė, pagrįsta faktais, patirtimi ir argumentais, nebijant įvardinti trūkumų, turėtų būti ne tik „Mūsų girių“, bet ir atsinaujinusios Lietuvos miškininkų sąjungos credo. Tai būtų pagrindas ir stimulas ne tik tobulinti teisės aktus, patiems tvarkyti miškuose kokybiškiau, dirbti kūrybingiau, bet ir kelti kontrolierių kvalifikaciją. Juk dabar ir vykdam, ir vertinant atliktus darbus keliamas vienintelis klausimas: „kur parašyta?“. Todėl teisės aktai ir „tįsta“ į neišmatuojamas „paklodes“, sudarydami ne tik labirintus, bet ir aklavietes. Net Dievas neįstengė palikti žmonijai savo kūrinio aprašo, o mes jį užsimojome sudėti į „tvarkos aprašus“. Todėl nemažai atvejų, kai pasirenkamas pats blogiausias variantas iš visų „aprašytų“, visai netinkamas taikomai situacijai, vieniems bijant, kitiems gudriai pasislepiant „aprašo“ labirintuose, bet užtat saugus, nes „aprašytas“. Manau, kad „Mūsų giriose“ organizuojamos diskusijos ir konsultacijos labai padėtų ne tik dirbantiems miške, bet ir juos kontroliuojantiems ne tik susivokti reikalavimų vingrybėse, bet ir dirbti kūrybiškiau.

Dažnai pati vartau ir kitiems siūlau pavartyti prieš 30-40 metų išleistas „Girias“, kai jos dar nebuvo „mūsų“. Pilkos, neišvaizdžios, bet turinys – ištisas lobynas: sovietinės politikos demagogijos ten beveik nėra, bet apstu to meto miškininkystės naujovių, praktikoje taikytinų mokslo pasiekimų, racionalizacinių pasiūlymų, net pateikiami sudėtingi techniniai brėžiniai. Daug

patarimų iš praktinės patirties, diskusijų, konsultacijos girininkams, eiguolio „kertelė“, darbas su vaikais, ne tik ministerijos darbuotojų, bet ir miškininkystės studentų straipsniai, net „kapitalistinių“ šalių patirtis ir pasiekimai, miškininkų ir miškų istorija, gamtos įdomybės, profesinės etikos problemos ir kt. Jausmas, lyg iš tikrųjų mūsų giriose, o ne ministro ar urėdo kabinete pabuvus. Tokio turinio „Mūsų girias“ aš prenumeruočiau.

Ar kada nors „Mūsų girios“ iš tikrųjų taps mūsų?

Manau, kad žurnalas, norėdamas tapti tokiu, kokį aš įsivaizduoju, turėtų būti laisvas finansiškai: nebūti finansuojamas tik iš vieno ar kelių aiškiai **suinteresuotų tik savo įvaizdžio gerinimu** šaltinių. Finansavimo šaltiniai galėtų būti prenumerata, asmeninė labdara, skiriant 1,2 proc. pajamų mokesčio, dalyvavimas įvairiuose konsultavimo, miškininkystės žinių sklaidos projektuose ir pan. Galima užsidirbti ir iš pažangių miškininkystės darbų priemonių ir technologijų, kurios iš tikrųjų naudingos praktikams, reklamos ir kt. šaltinių.

Todėl žurnalo redkolegiją turėtų sudaryti profesionalūs, išradingi ir aktyvūs miškininkai, miškų mokslo atstovai, privačių miškų savininkai, gamtos augininkai. Nesvarbu, kur jie dirbtų – valstybiniuose ar privačiuose miškuose, bendrovėse, įmonėse, įstaigose ar profesinėse sąjungose.

Turėtų būti viešai paskelbta atvira ir aiški žurnalo koncepcija ir tikslai. Jį prenumeruojantys ar perkantys turi žinoti, ar žurnalas vykdo tik šalies miškų ūkio politikos sklaidą ir atlieka VĮ Valstybinių miškų urėdijos įvaizdžio formavimo funkcijas, ar yra laisvas reikšti įvairių nuomonių, kelti ir spręsti problemas, rengti diskusijas, skelbti naujausią informaciją, teikti konsultacijas ir pan. Tik žinant aiškius šio leidinio tikslus, galima spręsti, ar verta jį prenumeruoti ir gaišti laiką į jį rašant. Tiesa, daugelis miškininkų skundžiasi, kad „nemoka rašyti“. Bet mokėti rašyti ir nebūtina: svarbiausia suformuluoti aiškią problemą ar nuomonę, ją pagrįsti ir pateikti pasiūlymą, dalintis patirtimi. Visa kita – žurnalo redaktorių darbas. Profesinis žurnalas – ne literatūros almanachas.

„Mūsų girios“ – Lietuvos miškininkų sąjungos globojamas žurnalas. Atsinaujinusi Lietuvos miškininkų sąjunga įsteigė net 11 sekcijų, vieną iš jų – Miškininkystės sudaro net 7 posekcijės. Sekcijų gausa by-

loja, kad džiaugsmų ir įvairių problemų turime nemažai, nors kai kurios man atrodo abejotinos. Pvz., Moterų miškininkų sekcija. Būdama jauna, kai dar nesuvokiau, kad atsakymas į profesinėje veikloje iškilusias lyčių problemas slypi posakyje „vyrai myli akimis, o moterys – ausimis“, kai dar nebuvau perskaičiusi miškininkės mokslininkės T. Kapustinskaitės knygos „Laikmetis ir profesija“, į šią sekciją būčiau stojusi ir aš. Dabar manau, kad moteriai, laisva valia pasirinkusiai miškininkės profesiją, neverta gaišti laiko ir kvaršinti sau galvos Hamleto vertais klausimais – būti ar nebūti? Protingiausia susikoncentruoti į darbą ir kelti savo kvalifikaciją. Todėl ir manyčiau, kad šių sekcijų vadovų ir narių pareiga – kas mėnesį teikti žurnalui straipsnius ar organizuoti diskusijas sekcijoms aktualiomis temomis. Galėčiau jau dabar pateikti bent keletą temų diskusijoms, kurias galima organizuoti ir nuotoliniu būdu, apibendrinti ir medžiagą pateikti žurnalui. Bet ar rasiu konkrečių dalyvių, kurie išdrįs atvirai pateikti savo nuomonę, ar žurnalo redaktoriai ją spausdins, jei ji bus kritinė ir kils pavojus, kad užkims „vadų“ ar žurnalo fundatorių filtrą?

Prieš gerą dešimtmetį kartu su „Mūsų girių“ redaktoriais ir Girininkų tarybos prie LMS pirmininku protokoliniu sprendimu sutarėme įsteigti žurnale „girininkų puslapį“, kuriame Aplinkos ministerijos specialistai teiktų konsultacijas girininkams aktualiais miško atkūrimo ir įveisimo, Miško želdinimo ir žėlimo projektavimo ir kt. klausimais. Kad būtų drąsiau, sutarėme neskelbti konkrečių pavardžių, kad būtų užduodami ir „nepatogūs“ klausimai. Visa tai turėjo organizuoti Girininkų tarybos pirmininkas. Tačiau praėjo daugiau kaip dešimtmetis, o aš vis dar laikiu pirmojo klausimo. Nemanyčiau, kad niekam jų nekilo.

Abejoju, ar dauguma miškininkų priartėtų čia išdėstytoms mano mintims ir vilčiai, kad „Mūsų girios“ bent netolimoje ateityje taps laisvu, kūrybingu ir svarbiausia, įdomiu profesiniu žurnalu. Kodėl? Todėl, kad atsakymas užkoduotas paties žurnalo pavadinime – „**M ū s ū** girios“. Vadinas, jis yra ir bus panašus tik į mus pačius, atitiks mūsų mentalitetą ir įpročius, laikmetį, kuriame dabar gyvename ir gyvensime ateityje, ilgainiui susiklosčiusias ir naujai besiformuojančias tradicijas.

Tik asmeninė patirtis ir keista nuojauta sako, kad čia išdėstytos viltys – jau vakarykščias pasaulis.

Anketinės apklausos internetu apžvalga

Šių metų vasario 22 d. vykusiame Lietuvos miškininkų sąjungos 15-ajame suvažiavime priimtuose naujuose įstatuose bei nutarimuose numatyta, jog LMS vienu svarbiausiu savo veiklos tikslų laiko miškininkų profesinio ir kultūrinio lygio kėlimą, jų kūrybinės iniciatyvos ir aktyvumo skatinimą, miškininkystės mokslo populiarinimą. Šiems tikslams įgyvendinti Miškininkų sąjunga teikė ir numato teikti ateity informaciją miškininkams, miško savininkams, žmonėms susijusiems su mišku apie miškų mokslo naujienas, pažangias technologijas, Lietuvos miškus, jų būklę, ūkinę veiklą juose, leisdama profesinį miškininkystės žurnalą „Mūsų girios“.

LMS siekdama suaktyvinti leidinio prenumeratą bei sužinoti, kokie esamų ir būsimų skaitytojų lūkesčiai, liepos mėnesį, padedant UAB „Miško aukcionas“ vadovui Tadiui Palaimai, atliko anoniminę apklausą internetu.

Apklausoje dalyvavo 76 respondentai: 18 moterų (23,68 proc.) ir 58 vyrai (76,32 proc.); 67 (89,33 proc.) respondentai nurodė turintys aukštąjį universitetinį išsilavinimą, 8 (10,67 proc.) – aukštąjį neuniversitetinį, vienas savo išsilavinimo nenurodė. Daugiau nei pusė atsakiusių dirba viešajame sektoriuje (42 respondentai, 56 proc.), privačiame sektoriuje – 21 respondentas (28 proc.), 11 verslininkų (14,67 proc.), 5 studentai (6,67 proc.), 3 bedarbiai (4 proc.) bei 2 dirbantys individualiai (2,67 proc.).

Amžiaus grupės pasiskirstė taip: daugiausia į klausimus atsakinėjo 31–40 metų amžiaus respondentai – 24 (31,58 proc.), 51–70 metų – 21 (27,63 proc.), 41–50 metų – 18 (23,68 proc.), 23–30 metų – 10 (13,16 proc.), 71 ir daugiau metų – 2 (2,63 proc.) ir 18–22 metų – 1 (1,32 proc.). Savo mėnesines pajamas iki 500 eurų nurodė 5 respondentai (6,85 proc.), 501–1000 eurų – 29 (39,73 proc.), 1001–1500 eurų – 24 (32,88 proc.), 1501–2500 eurų – 12 (16,44 proc.), daugiau nei 2500 eurų – 3 (4,11 proc.).

Atsakydami į klausimą „Ar esate skaitęs žurnalą „Mūsų girios“?, 73 respondentai parašė „Taip“, 3 – „Ne“.

Vertindami žurnalo „Mūsų girios“ straipsnius, dizainą, nuotraukas, kainą ir periodiškumą, respondentai turėjo pasirinkti vieną atsakymą iš penkių: „Labai nepatiko“, „Nepatiko“, „Nei patiko, nei nepatiko“, „Patiko“, „Labai patiko“ (žiūr. lentelė).

Analizuodami užduotus klausimus respondentai daugiausia pasirinko atsakymą „Patiko“ (nuo 45 iki 67 proc. apklaustųjų), atsakymą „Nei patiko, nei nepatiko“ pasirinko nuo 18 iki 40 proc. atsakiusiųjų. Atsakymai „Labai patiko“ svyravo intervale nuo 8 iki 13 proc., o mažiausią procentą surinko atsakymai „Labai nepatiko“ ir „Nepatiko“.

Į klausimą „Kokiomis temomis straipsniai Jums būtų įdomiausi?“ atsakė 75 respondentai. Iš 37 pasiūlytų temų daugiausia dėmesio susilaukė šios: „Miško augalija“ (45 respondentų; 60 proc.), „Miške dirbantys žmonės ir jų darbai“ (46 resp. 61,33 proc.), „Patarimai miškininkaujantiems, darbų kalendorius“ (46 resp.; 61,33 proc.),

„Miškų ūkis pas kaimynus: apie Latvijos, Lenkijos, Baltarusijos, Estijos, Vokietijos miškų ūkio problemas ir jų sprendimus“ (47 resp.; 62,67 proc.), „Miškų politika“ (49 resp.; 65,33 proc.), „Privačių ir valstybinių miškų problemos“ (50 resp.; 66,67 proc.), „Mokslo ir technologijų pažanga“ (52 resp.; 69,33 proc.).

Beveik pusė ir daugiau respondentų (pasirinko nuo 49 proc. iki 60 proc. apklaustųjų) būtų įdomios temos „Poilsis miške“, „Miškų ūkio ir miško pramonės statistika: Lietuvos, Europos, Pasaulio“, „ES paramos priemonių prieš paraiškų rinkimą aprašymas, komentavimas“, „Miškų ekonomika“, „Darbai miške pagal metų laikus: darbų apžvalga privačiam miško savininkui“, „Miškininkavimo patirtis privačiuose miškuose“, „Įžymūs miškininkai, gamtininkai, jų darbai“, „Medienos ir paslaugų kainos“, „Įvairių skaitmeninių programėlių pristatymas (augalų atpažinimo, tūrio paskaičiavimo ir kt.)“, „Reportažai iš seminarų, konferencijų miškų ūkio tema“, „Miškininkystė ir ekologija: gamtosausugininkų argumentuoti straipsniai, jų komentarai, diskusijos“.

Kiek mažesnio suinteresuotumo (pasirinko nuo 32 proc. iki 46,67 proc. apklaustųjų) susilaukė tokios temos: „VMU ir privačių savininkų rekreaciniai ir gamtosausuginiai objektai“, „Medžioklė“, „Nuomonių rubrika“, „Jaunimas miške, Jaunieji miško bičiuliai“, „Medienos perdirbimas ir panaudojimas“, „Laisvalaikis miške“, „Miškų ūkio studentai: VDU ŽŪA, KMAIK studentų veikla“, „Ką rašė Girios, Mūsų girios. Kaip iliustracija esamoms aktualijoms“, „Medienos ruošą“, „Klausimų–atsakymų bei pasisakymų skiltis“, „Miškai svetur: kelionių įspūdžiai miškininko akimis“, „Nemeditinis miško naudojimas“, „Medienos prekyba“, „Lankytinų vietų miškuose aprašymas, akcentuojant pasiekiamumą ir ką galima realiai pamatyti nuvykus. Lankytojo įspūdžiai“, „Technologijų ir mechanizmų, derančių su gamtosauga, aprašymas“, „Mūsų (miškininkų) istorija Lietuvoje ir svetur“.

Mažiausiai populiarūs tarp respondentų (pasirinko nuo 17 proc. iki 32 proc. apklaustųjų) būtų straipsniai šia tematika: „Moksleivių veikla“, „Pavyzdinčiai tvarkomos miško valdos konkurso nugalėtojų ir daugiausiai balų surinkusių miško savininkų aprašymas“.

Į klausimą „Dėl kokios priežasties labiausiai tikėtina, kad pradėtumėte skaityti žurnalą Mūsų girios?“ respondentai atsakė taip: „Dėl aktualių straipsnių“ (31 respondentas; 40,79 proc.), „Žurnalą skaito ir dabar“ (21 resp.; 27,63 proc.), „Dėl galimybės gauti elektroninę žurnalo versiją“ (10 resp.; 13,16 proc.), „Dėl patrauklaus dizaino“ (6 resp.; 7,89 proc.), „Dėl galimybės išgauti žurnalą spaudos kioske“ (5 resp.; 6,58 proc.) ir „Jei žurnalas būtų platinamas nemokamai“ (3 resp.; 3,95 proc.).

Atsakymo „Žurnalo skaityti neplanuoju“ niekas nepasirinko.

MG inf.

Žurnalo „Mūsų girios“ straipsnių, dizaino, nuotraukų, kainos ir periodiškumo vertinimas

	LABAI NEPATIKO	NEPATIKO	NEI PATIKO, NEI NEPATIKO	PATIKO	LABAI PATIKO
Straipsniai	1.33% 1	1.33% 1	29.33% 22	60.00% 45	8.00% 6
Leidinio dizainas	2.74% 2	5.48% 4	30.14% 22	53.42% 39	8.22% 6
Nuotraukos	0.00% 0	2.70% 2	18.92% 14	67.57% 50	10.81% 8
Kaina	0.00% 0	5.48% 4	39.73% 29	45.21% 33	9.59% 7
Periodiškumas	1.37% 1	2.74% 2	21.92% 16	60.27% 44	13.70% 10

Ką būtina žinoti pradedančiajam miško investuotojui?

Nuo 2020 m. sausio 1 d. Lietuvoje įsigaliojus draudimui, kuris apribojo miško pirkėjus ir su jais susijusius asmenis įsigyti daugiau nei 1500 hektarų miškų ūkio paskirties sklypų, užsienio kapitalo įmonės nustojo pirkti miškus. Tačiau ilgai netrukus akylesni žmonės pamatė šio ribojimo naudą – stipriai sumažėjus nebrandaus miško su žeme kainai, jis tampa patrauklia investicija ne tik profesionaliems investuotojams. Miškas yra ypatingai stabilus nekilnojamas turtas, tačiau kiekvienam norinčiam pirkti mišką investicijai reikia žinoti ir suprasti bent pagrindinius dalykus, o svarbiausia, jog miškas yra ne vien tik medžiai.

Miškų skirtumai

Miško sąvoka apima platesnį apibrėžimą nei tokį, kuris mišką apibūdina kaip teritoriją, apaugusią medžiais. Miškas – tai jame augantys medžiai, visa sukaupta mediena bei bendra dirvožemio mikroorganizmų visuma, kurią sudaro krūmai, žolės, samanės ir įvairūs gyvūnai. Pavyzdžiui, Lietuvos miškuose yra daugiau kaip 20000 gyvūnų, 6000 grybų ir 1800 augalų rūšių. Gyvūnams miškas – namai, saugi buveinė, kurioje galima pasislėpti, gauti maisto bei vandens. Taip pat, miškai saugo žemes nuo vėjo ar vandens erozijos, turi įtakos vandens lygiui upėse ir ežeruose, valo orą, o žmogui suteikia pasitenkinimą, ramybę ir nuostabų reginį akims.

Turintis 10 arų ir didesnį plotą bei apaugęs medžiais sklypas jau gali būti vadinamas mišku. Jei dėl žmonių veiklos arba gamtinių reiškinių (kirtimai, gaisrai ar kitos priežastys) medžių laikinai nėra, sklypas vis tiek laikomas mišku. Kiekvienas buvęs miške patvirtins jog miškas nėra vienalytis – net ir vienodos rūšies miškas skiriasi medžių aukščių, tankumu, dirvos drėgnumu, derlingumu ir kitais rodikliais. Miškininkai tai vadintų skirstymu į taksacinius sklypus, kurie yra apibrėžiami kaip miško žemės dalis, atskirta nuo kitų pagal tai, kokia jų miško grupė, pogrupis, augavietė, rūšinė sudėtis ir t. t.

Miško žemė, kuri gali skirtis skirtinguose taksaciniuose sklypuose bei privalo turėti vienodas žemės drėgnumo ir derlingumo sąlygas, vadinama augaviete. Augavietė – tai miško žemės plotas, kuriame vyrauja tokios pat dirvožemio drėgnumo ir derlingumo sąlygos.

Terminas „tankumas“ miškininkystėje nevartojamas, o vietoje jo yra naudojamas terminas „skalsumas“. Skalsumas gali svyruoti nuo 0,3 iki 1,1 (kuo didesnis, tuo geriau).

Dar vienas svarbus rodiklis yra miško grupė. Jų iš viso yra keturios, kuo skaičius mažesnis, tuo labiau varžoma ūkinė veikla:

1. I miškų grupė – rezervatiniai miškai, juose ne tik negalima ūkinė veikla, bet ir be leidimo negalima lankytis ir visi jie išimtinai priklauso valstybei. Puikus pavyzdys yra Naglių rezervatas Kuršių nerijoje.

2. II miškų grupė – specialios paskirties miškai. Toliau jie skirstomi į IIA ir IIB grupes. IIA grupė – ekosistemų apsaugos miškai, dažniausiai šie miškai tuo pačiu yra ir draustiniai arba priešeroziniai miškai. IIB grupė – rekreacinius miškai, iš esmės tai yra poilsiui skirti miškai. Juose draudžiami plynieji kirtimai. Jie priklauso tiek valstybei, tiek ir privatiems savininkams, visgi investuotojams siūlytume šių miškų vengti.

3. III miškų grupė – apsauginiai miškai. Nors pavadinimas suponuoja apie apsaugą ir griežtus apribojimus, ūkinė veikla nėra taip griežtai ribojama kaip I ar II grupės miškuose. Plynai galima kirsti ne didesnę nei 5 hektarų plotą ir tik tada, kai miškas nepatenka į nacionalinį parką. Taip pat, šie miškai gali priklausyti tiek valstybei, tiek privatiems savininkams.

4. IV, pati populiariausia miškų grupė – ūkiniai miškai. Į juos ir siūlytume koncentruotis, nes jų pagrindinė paskirtis yra nepertraukiamai tiekti medieną. Neseniai išskirtos atskiros grupės – IVA ir IVB. IVA yra normalaus kirtimo amžiaus ūkiniai miškai, o IV B – trumpo kirtimo amžiaus plantaciniai miškai.

Nepriklausomai nuo miško grupės, miške gali būti taikomi ir papildomi ribojimai, pavyzdžiui Natura 2000, EB svarbos buveinių apsauga, Raudonosios knygos objektai, biosferos poligonai. Norint juos sužinoti geriausia kreiptis į VMT (Valstybinės miškų tarnybos) specialistą pagal kadastrą vietovės numerį arba įsigyti prisijungimą prie VMT savitarnos sistemos (<http://www.amvmt.lt/>).

Lietuvoje miškų plotai vis didėja

Lietuvai, neturinčiai gausių gamtinių išteklių, miškas yra svarbus dėl daugelio aspektų. Svarbiausias iš jų – kuo efektyvesnis ūkininkavimas panaudojant miškuose sukaupią medieną neleidžiant jai supūti. Lietuvoje miškai, kuriuose sukaupta apie 547 milijonus kietmetrių medienos, užima daugiau nei trečdadalį visos šalies teritorijos. Miškingiausia Lietuvos vieta yra Dzūkija, nes joje vyrauja nederlingi, ūkininkavimui nepatrauklūs smėlynai, puikiai tinkantys pušynams augti. Didžiausią miškų dalį Lietuvoje ir užima pušynai, jie sudaro apie 35 proc. visoje šalyje esančių miškų.

Deja, viešojoje erdvėje pasirodo vis daugiau ir daugiau spėliojimų ar net pasipiktinimų vykdomais masiniais Lietuvos miškų kirtimais, taip pat ir apie užsieniečiams išparduodamus miškus. Visgi, įvertinus statistinius duomenis, panašu kad šios kalbos neturi realaus pagrindo. Miškininkystės duomenys rodo, jog Lietuvoje miškų plotai, brandžių medynų ir bendras medynų tūris didėja. Tiek mišku apaugusi šalies dalis, tiek ir juose sukaupta medienos tūris nuolat auga. Taigi, kalbos, jog Lietuvos miškams gresia išnykimas yra tik mitas.

Visuomenėje gajus ir kitas mitas – neva miško savininkas savo miške ką nori, tą ir daro. Tai nėra tiesa. Ūkinę veiklą miške reglamentuoja 2 pagrindiniai teisės aktai – Miškų įstatymas ir Miškų kirtimo taisyklės. Taip pat, nuo 2020 m. sausio 1 d. įsigaliojo specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymas – juo nustatomi apribojimai apsaugos zonos. Jei norima kirsti 3 hektarų arba didesnio ploto mišką, yra rengiamas miškotvarkos projektas. Jis reikalingas ūkinei veiklai planuoti ir galioja ne mažiau nei 10 metų.

Daugiau apie tai: Miškų kirtimo rūšys ir taisyklės (<https://blog.miskoaukcionas.lt/misku-kirtimo-rusys-ir-taisykles/>).

Nors miško savininkai susiduria su nemažai iššūkių, tokių kaip – labai nepastovus teisinis reguliavimas, miško vagystės, meteorologiniai reiškiniai (vėtros, gaisrai) – investicijų rizika yra tik vos didesnė už minimalią. Pirkti mišką investicijai apsimoka, nes gana patogi mokestinė aplinka (miškui nėra taikomas žemės mokestis, yra kasmetinis medienos prieaugis, o ilgalaikėje perspektyvoje miško ir medienos kainos didėja infliacijai artimu greičiu. Visgi, reikia nepamiršti, jog daug kas priklauso ir nuo pačio investuotojo, jo noro domėtis ir turimų žinių apie miškus – kuo miškai gali skirtis, kaip teisingai reikia apskaiciuoti savo miško kainą ir kaip uždirbti iš savo investicijos.

MONIKA JANKAUSKAITĖ
TADAS PALAIMA

Aplinkos veiksnių įtaka maumedynų tvarumui ir produktyvumui

Dr. KŠIŠTOF GODVOD, prof. dr. GEDIMINAS BRAZAITIS

(tęsinys, pradžia 7 nr.)

Lietuvos našiausių grynų ir mišrių maumedynų tvarumo ir stabilumo analizė

Sanitarinė medynų būklė

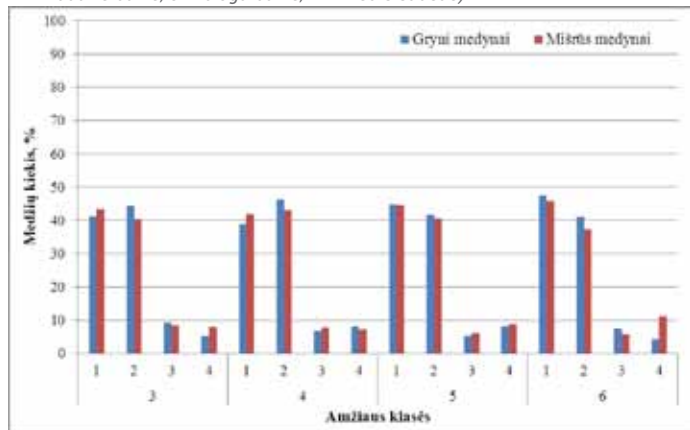
Maumedynų stabilumas didžiąja dalimi priklauso nuo pavienių medžių sudarančių medyną būklės. Pažeisti arba apsilpę medynai teikia mažiau medienos, praranda savo aplinkosaugines savybes bei yra labiau pažeidžiami aplinkos veiksnių. Be to medžiams augant, kinta augimo erdvės poreikis bei galimybės jį patenkinti, todėl dalis medžių neišvengiamai turi žūti. Tyrimo metu nustatyta, kad 3–6 amžiaus klasės maumedynuose vyrauja geros ir vidutinės būklės medžiai, kurie sudaro atitinkamai 43,4 proc. ir 41,8 proc. nuo visų į apskaitą patekusių maumedžių (5 pav.).

Vidutinė maumedžių sudarančių grynus medynus būklė yra 1,78 balo, o augančių mišriuose medynuose – 1,81 balo. Eliminavus visus sausus medžius iš analizės (kurie turėjo būti pašalinti ugdomaisiais kirtimais) medžių vidutinė būklė pagerėja iki 1,61 balo grynuose ir 1,59 balo mišriuose medynuose, vadinasi yra beveik identiška. Sugrupavus maumedžius pagal rūšį nustatyta, kad vidutinis europinių maumedžių būklės įvertinimas siekia 1,81 balo, o jo hibridų – 1,76 balo.

Kadangi visuose tirtuose maumedynuose per paskutinį vykmetį (o daugumoje – iš viso) nebuvo vykdyta jokia ūkinė veikla, todėl maumedynuose aptinkami dideli sausuočių kiekiai. Sausi maumedžiai sudaro net 7,9 proc. nuo visų tirtų maumedžių kiekio. Jais, kaip taisyklė, tapo augimu atsilikę ir užstelti medžiai.

Maumedžių būklės blogėjimo priežasčių spektras nėra labai platus. Vertinant visų maumedžių būklės blogėjimo priežastis, akivaizdu, kad didžiausią vidutinės arba blogos būklės medžių dalį sudaro stelbiami medžiai (89,1 proc.). Žvėrių, grybų ir ligų bei žmogaus ūkinės veik-

5 pav. Maumedžių būklės palyginimas grynuose ir mišriuose medynuose, augančiuose normalaus drėgnumo dirvožemiuose. Paaiškinimai: (1 – gera būklė, 2 – vidutinė būklė, 3 – bloga būklė, 4 – medis sausas)

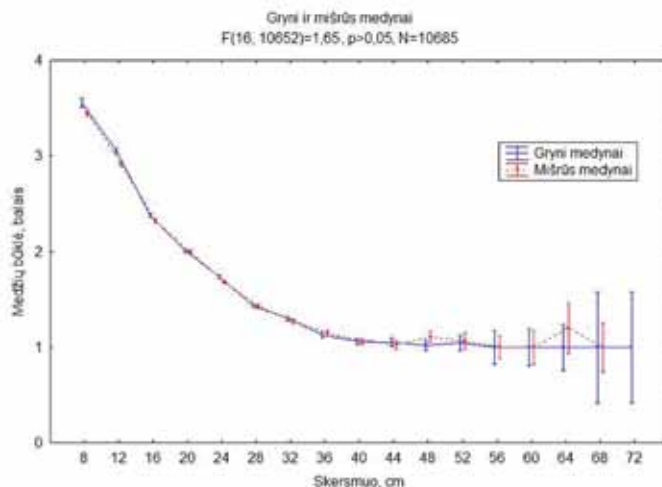

los pažeidimai žymiai retesni. Maumedžiai, kurių kamienuose buvo randama žaizdų, sudaro 8,3 proc. nuo visų blogos ir vidutinės būklės maumedžių, puvinio pažeistų kamienų – 5,7 proc. nuo minėtų medžių.

Analizuojant maumedynų būklę normalaus drėgnumo augavietėse nustatyta, kad 3–6 amžiaus klasių maumedynuose, geresnė yra didesnio skersmens medžių būklė (6 pav.). Grynų maumedynų medžių būklės priklausomybė nuo medžių skersmens nesiskiria nuo mišrių medynų (analogiškos priklausomybės), o hibridinių maumedžių medynuose, augančiuose normalaus drėgnumo augavietėse, būklė yra blogesnė.

Vertinant grynus ir mišrius medynus tvarumo požiūriu, dažniausiai naudojamas rodiklis yra medžių skersmens ir aukščio

6 pav. Maumedžių, augančių normalaus drėgnumo augavietėse, būklės priklausomybė nuo skersmens. Paaiškinimai: (1 – gera būklė, 2 – vidutinė būklė, 3 – bloga būklė, 4 – medis sausas); N – maumedžių kiekis

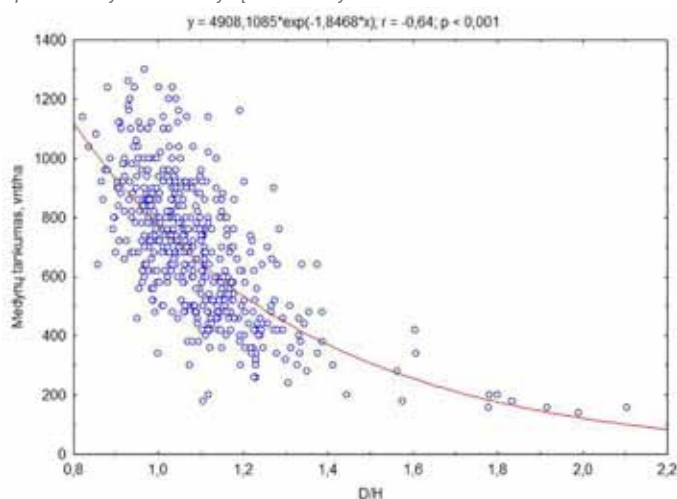
(D/H) santykis. Užsienio autorių (Huss, 1955; Nielsen, 1990) teigimu, medynas yra labai tvarus ir atsparus aplinkos sąlygoms (vėjui ir sniegui), kai D/H santykis viršija 1,25 ribą.

Kadangi visi tiriamieji medynai yra kultūrinės kilmės, jų diferenciacija ir išsiretinimas priklauso nuo anksčiau taikyto mišrinimo, pradinio medžių tankumo ir kitų ūkininkavimo priemonių.

Išanalizavus surinktus duomenis 3–6 amžiaus klasių maumedynuose, nustatėme, kad beveik visi tirti medynai pasižymi labai dideliu ir dideliu atsparumu aplinkos veiksniams (7 pav.), kurie sudaro nuo visų tirtų medynų atitinkamai 48,5 proc. ir 14,2 proc. mišriuose medynuose bei 24,5 proc. ir 9,7 proc. grynuose medynuose.

Vidutiniškai atsparių medynų (D/H santykis 0,8–0,9) – tiek grynų, tiek mišrių – nuo tirtų medynų kiekio yra apylygiai (1,2 proc. ir 1,8 proc.), o neatsparūs medynai sudaro vos 0,1 proc.

7 pav. Našiausių Lietuvos maumedynų skersmens ir aukščio santykio priklausomybė nuo medynų tankumo tyrimo aikštelėse

Maumedžių erdvinė padėtis medynuose

Medynų erdvinė struktūra gali būti nagrinėjama dviuose pjūviuose – vertikaliame ir horizontaliame. Horizontaliajame pjūvyje medynų struktūrą galima apibūdinti medžių ir jų išsidėstymu tiriamajame medyne, o vertikaliame – pagal medžių aukštį bei lajų ilgį.

Tyrimo metu nustatytas maumedžių pasiskirstymas Krafto klasėmis grynuose ir mišriuose medynuose (5 lentelė).

Viršaujantys (plačiausiomis lajomis, galingiausi ir storiausi) medžiai, 3–6 amžiaus klasių maumedynuose vidutiniškai sudaro 9,1 proc. nuo visų į apskaitą patekusių maumedžių.

Maumedžių, kai ir bet kurių kitų medžių rūšių būklė, diferenciacija bei eliminacija glaudžiai susijusi su medyno tankumu.

5 lentelė. Europinių ir hibridinių maumedžių pasiskirstymas Krafto klasėmis grynuose ir mišriuose maumedynuose

Maumedyno charakteristika	Krafto klasės				
	I	II	III	IV	V
Mišrus europinio M su A	7,1	34,3	33,8	12,3	12,5
Mišrus europinio M su B	8,6	33,1	30,5	12,5	15,3
Mišrus europinio M su E	10,5	36,4	29,6	10,2	13,2
Mišrus europinio M su Bt/J	12,3	37,3	35,3	7,1	7,9
Mišrus europinio M su L	10,6	30,8	30,8	11,2	16,7
Mišrus europinio M su P	10,2	36,2	31,9	9,1	12,6
Mišrūs maumedynai iš viso:	10,0	34,5	31,0	10,5	14,0
Gryni europinio maumedžio medynai	7,5	34,3	32,2	13,5	12,5
Gryni hibridinio maumedžio medynai	10,0	36,7	28,5	12,1	12,7
Vidutiniškai grynuose ir mišriuose medynuose:	9,1	35,2	30,6	12,0	13,1

Analizuojant maumedžių erdvinę padėtį horizontaliame pjūvyje nustatyta, kad dabartiniu metu vyresnio amžiaus medynai yra žymiai išretėję ir spręsti apie pirminį pasodintą sodinukų kiekį iš likusių medžių visuose medynuose yra netikslinga. Tyrimo metu konstatuota, kad tik 27,4 proc. tyrimo aikštelių, galima tiksliai nustatyti pradinį maumedynų tankumą.

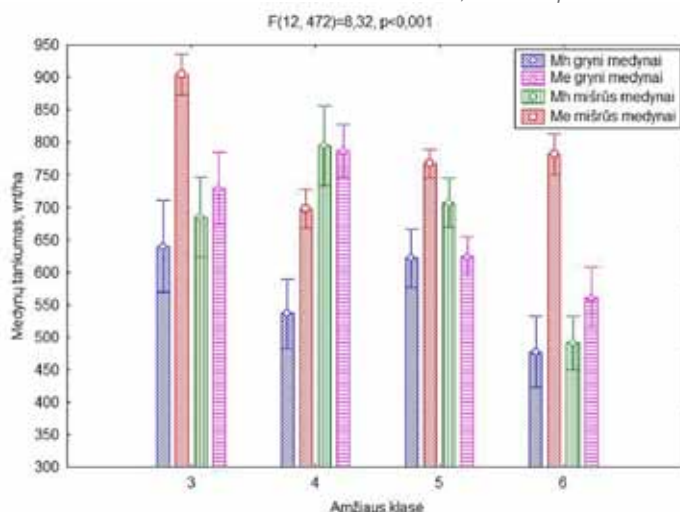
Nustatyta, kad maumedynai Lietuvoje dažniausiai buvo veisiami 1800–3500 vnt./ha tankumu. Grynai maumedynai sodinti tankesni bei juose pastebima didesnė sodinimo vietų išdėstymo variacija. Didžiausias nustatytas pradinis maumedžių kiekis siekė 5330 vnt./ha.

Tyrimo metu pastebėta, kad gryniems medynams priskirtuose maumedynuose, pradinėje jų veisimo fazėje, maumedžiai buvo mišrinami su kitais medžiais bei krūmais, kuriuos maumedžiai laikui bėgant užsteldavo, arba jie buvo pašalinami ugdymo kirtimų metu. Tarp tokių rūšių verta paminėti uosialapį klevą, amerikinių uosį, mažalapę liepą bei vėlyvąją ievą.

Mišriuose medynuose krūmai (pūslenis putinalapis, medlieva varpinė) buvo sodinami retais atvejais (dažniausiai medynuose su beržais). Nustatyta, kad minėti medynai sudarė 29,5 proc. nuo visų maumedynų su beržo priemaiša.

Tyrimų metu pastebėta, kad skirtingų amžiaus klasių maumedynų tankumas kinta netolygiai, be to, skirtingais dešimtmečiais įveistuose medynuose dėl biologinių medynų savybių bei skirtingų taikytų agrotechninių priemonių, medžių tankumas labai svyruoja (8 pav.). Didelis išsiretinimas pastebimas mišriuose maumedžio–beržo medynuose, kuris siekia iki 74,5 proc. nuo pradinio medyno tankumo.

8 pav. Grynų ir mišrių europinio bei hibridinio maumedžių tankumo palyginimas skirtingose amžiaus klasėse. Mh – hibridinis maumedis; Me – europinis maumedis

Lietuvos našiausių grynų ir mišrių maumedynų kokybinė analizė

Medynų našumą lemia visa eilė biotinių ir abiotinių veiksnių. Produktyvumas priklauso ne tik nuo ūkinių priemonių taikymo savalaikiškumo bei atlikimo kokybės, bet didžiąją dalimi yra susijęs su augimo sąlygomis, tankumu, medžių genetinėmis savybėmis ir kt.

Siekiant padidinti maumedynų produktyvumą, būtina laiku iš medynų eliminuoti kokybės požiūriu nevertingus medžius, taip sumažinant galimus tūrio nuostolius ateityje. Vienu iš svarbiausių kokybinių rodiklių yra besakės stiebo dalies ilgis, iš kurios generuojamos didžiausios pajamos.

Nagrinėjant vidutinio lajos ilgio priklausomybę nuo medyno amžiaus, tarp rodiklių nustatytas silpnas koreliacinis ryšys ($r=0,40$, $p<0,01$). Didesnę įtaką lajos ilgiui turi medyno tankumas bei medyno vidutinis aukštis ($r=0,54$, $p<0,001$ ir $0,54$, $p<0,001$).

Stipriausias koreliacinis ryšys nustatytas tarp vidutinio lajos ilgio ir vidutinio medyno skersmens ($r=0,62$, $p<0,001$). Tai galima paaiškinti tuo, kad didesnio skersmens medžiai, kaip taisyklė, būna geresnės išsivystymo klasės, su geriau išvystytais asimiliaciniais aparatais.

Nustatyta, kad ilgesnėmis lajomis pasižymi maumedžiai augantys grynuose medynuose. Trečios amžiaus klasės grynų medynų maumedžių lajos 1,8 proc. ilgesnės už mišriuose medynuose augančių maumedžių lajas, ketvirtos – beveik identiškos, o penktos ir šeštos atitinkamai 7,8 proc. ir 0,9 proc. ilgesnės.

Tyrimo metu nustatyta, kad didžiausią stiebo dalį, lajos užima maumedžiams augant su šviesinėmis ir sąlyginai šviesinėmis rūšimis (P – 41,5 proc.; B – 40,6 proc.; A – 38,8 proc.), todėl galima daryti išvadą, kad maumedis geriau nusivalo nuo šakų augdamas kartu su unksminėmis medžių rūšimis (E – 37,2 proc., L – 35,3 proc.).

Greičiau nei kitos rūšys augantys maumedžiai dažniau pasižymi kamieno kreivumu. Atlikus duomenų analizę nustatyta, kad 68,7 proc. į apskaitą patekusių medžių buvo tiesiais kamienais. Vidutinio kreivumo ir kreivi medžiai sudarė atitinkamai 22,4 proc. ir 8,9 proc. nuo visų apskaitytų medžių.

Europinio maumedžio kamienai yra tiesesni nei jo hibridų. Vidutiniškai 39,1 proc. hibridinių maumedžių kamienų yra kreivi arba vidutinio kreivumo, kas yra 11,2 proc. daugiau nei nustatytas vidutinis kreivų europinių maumedžių liemenų kiekis. Taip pat nustatyta, kad dažniausiai kamienų kreivumas buvo išreikštas per visą stiebo ilgį. Tokio tipo kreivi medžiai sudaro 81,3 proc. visų kreivų medžių.

Pagal kreivumo pobūdį tiek europinio, tiek hibridinio maumedžio medynuose vyrauja zigzaginio pobūdžio kreivumas, kuris sudaro atitinkamai 71,3 proc. ir 77,7 proc. nuo visų kreivų medžių. Lanko formos kamienais medžiai sudaro tik 28,7 proc. ir 22,3 proc. Vertinant šakų storį, nustatyta, kad grynuose medynuose augančių maumedžių šakos yra plonesnės nei augančių mišriuose. Atlikus duomenų analizę nustatyta, kad našiausi Lietuvos maumedynai pasižymi plonomis šakomis (62,5 proc.). Vidutinio storumo šakas turėjo 23,2 proc., o storas šakas – 14,3 proc. apskaitytų medžių.

Hibridinio maumedžio medynai pasižymi stambesnėmis šakomis bei patikimai šakų storumas skiriasi kiekvienoje amžiaus klasėje ($p<0,001$). Vidutiniškai 8,0 proc. hibridinių maumedžių turi stambesnes už europinio maumedžio šakas. Grynuose medynuose medžiai su plonomis šakomis sudaro 66,4 proc. visų medžių kiekio,

mišriuose – 7,4 proc. mažiau. Vidutinio storio ir storomis šakomis medžių grynuose maumedynuose yra atitinkamai 21,5 proc. ir 12,1 proc., mišriuose – atitinkamai 24,6 proc. ir 16,4 proc.

Nustatyta vidutinio stiprumo koreliacija tarp medžių skersmens ir šakų storio. Didėjant vidutiniam medynų skersmeniui, šakų storis proporcingai didėja ($r=0,54$, $p<0,001$).

Lietuvos našiausių grynų ir mišrių maumedynų dendroklimatochronologinė analizė

Metinio radialiojo prieaugio statistinių rodiklių vertinimas

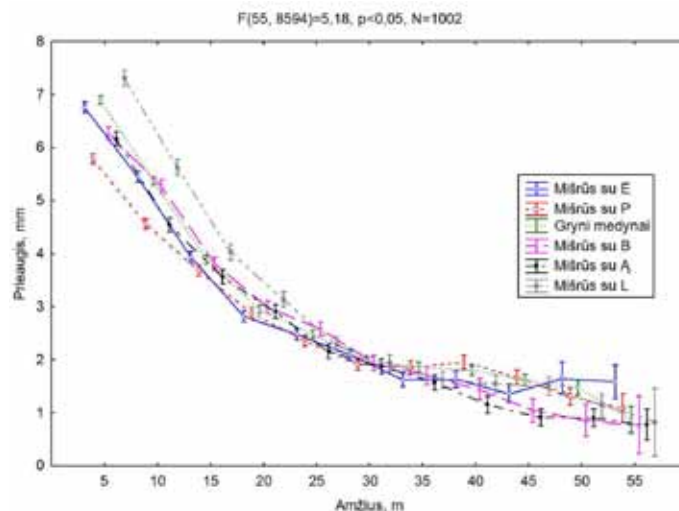
Atlikus dendroklimatochronologinę analizę nustatyta, kad vidutinis metinis prieaugis statistiškai patikimai skyrėsi tarp europinių ir hibridinių maumedžių, augančių normalaus drėgnumo skirtingų trofotopų augavietėse ($p<0,001$). Ypač didelis skirtumas buvo pastebimas jauname amžiuje (iki 15 m.) kol susiformavo medynai, o medynų amžiui didėjant – skirtumai sumažėjo.

Europinių ir hibridinių maumedžių vidutiniai metainiai prieaugiai statistiškai patikimai skyrėsi skirtingos granuliometrinės sudėties dirvožemiuose. Pastebėta, kad mažiausios prieaugio reikšmės buvo užfiksuotos medynuose, augančiuose lengvos granuliometrinės sudėties nederlinguose dirvožemiuose.

Statistiškai patikimi skirtumai buvo pastebėti tarp europinių ($p<0,001$) ir hibridinių ($p<0,001$) maumedžių, augančių normalaus drėgnumo dirvožemiuose, mišriuose ir grynuose medynuose. Abiejuose atvejuose augimo pradžioje didesnis prieaugis buvo pastebimas tarp maumedžių, augančių grynuose medynuose, tačiau europiniai maumedžiai išlaikė geresnį augimą grynuose medynuose per visą augimo laikotarpį.

Vidutinis metinis prieaugis statistiškai patikimai skyrėsi tarp europinių maumedžių, augančių mišriuose medynuose su skirtingomis rūšimis ($p<0,001$). Geriausias augimas buvo pastebimas tuose medynuose, kur maumedis augo kartu su mažalape liepa (9 pav.).

9 pav. Europinių maumedžių, augančių normalaus drėgnumo dirvožemiuose, mišriuose medynuose, vidutinio metinio radialiojo prieaugio palyginimas.
N – maumedžių kiekis

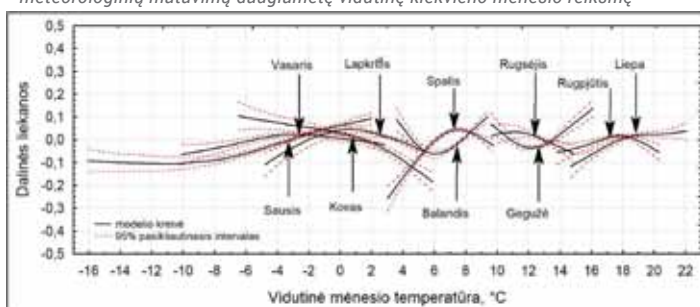
Geresnis maumedžių augimas su liepa buvo pastebimas tik jauname amžiuje (iki 20 m.), o vėliau maumedžių augimas susilygino su kitų medynų augimu.

Klimatinių veiksnių įtaka maumedynų augimui

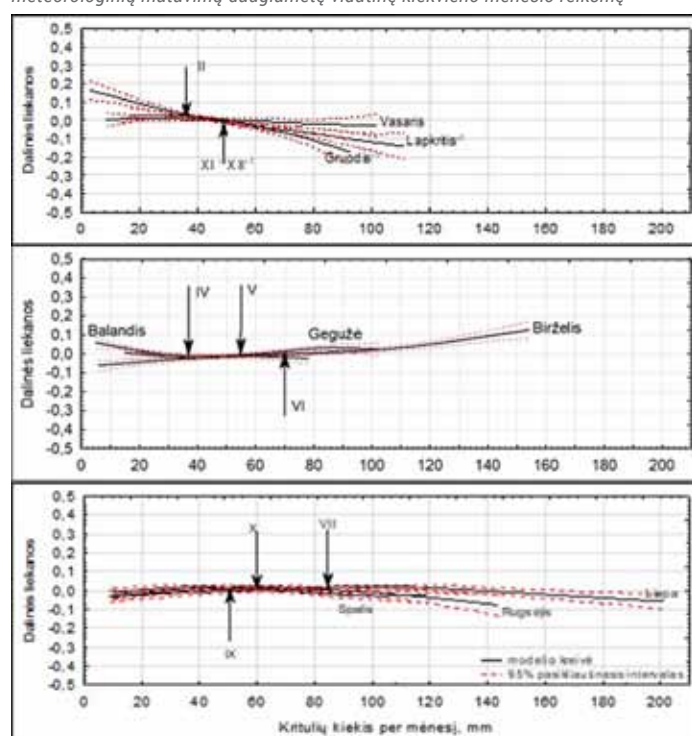
Siekiant išsiaiškinti temperatūros ir kritulių įtaką metiniam radialiniam maumedžio prieaugiui skirtinguose regionuose, atliktas GAM modeliavimas. GAM privalumas yra toks, jog sudarytame modelyje gali būti daug veiksnių, kurių poveikis yra išryškinamas lygiagrečiai eliminuojant kitų veiksnių poveikį priklausomam kintamajam. Dėl to skirtingos kreivės nelygintinos tarpusavyje, nes jos parodo dalinių liekanų reikšmes. Sudarytas GAM modelis apėmė vidutinių mėnesio temperatūrų ir kritulių kiekį (nuo praeitų metų lapkričio iki analizuojamų metų spalio). Siekiant gauti tikslesnį modelį į jį buvo įtrauktas maumedžių augimo regionas (Vieta) ir šio veiksnio poveikis eliminuotas.

Sausio, vasario, kovo, balandžio, gegužės, liepos, rugpjūčio, rugsėjo, spalio ir praeitų metų lapkričio vidutinės mėnesio temperatūros turėjo statistiškai ženklų įtaką maumedžio radialiniam prieaugiui (10 pav.). Kritulių kiekis vasario, balandžio, gegužės, birželio, liepos, rugsėjo, spalio ir praeitų metų lapkričio ir gruodžio mėnesiais taip pat statistiškai patikimai įtakoją radialųjį prieaugį (11 pav.).

10 pav. Vidutinės mėnesio temperatūros įtaka metiniam maumedžių prieaugiui. Pateikiamos GAM modeliavimu apskaičiuotos reikšmės eliminuojant kitų į modelį įtrauktų veiksnių (mėnesių vidutinių temperatūrų ir kritulių) įtaką. Rodyklė rodo meteorologinių matavimų daugiametę vidutinę kiekvieno mėnesio reikšmę

11 pav. Vidutinio kritulių kiekio įtaka metiniam maumedžių prieaugiui. Pateikiamos GAM modeliavimu apskaičiuotos reikšmės eliminuojant kitų į modelį įtrauktų veiksnių (mėnesių vidutinių temperatūrų ir kritulių) įtaką. Rodyklė rodo meteorologinių matavimų daugiametę vidutinę kiekvieno mėnesio reikšmę

Nustatyta, jog tinkamiausios klimato sąlygos europinio maumedžio augimui susidaro esant švelnios žiemos, apimančios ir kovo mėnesį sąlygomis ir nedideliu kritulių kiekiui šiuo laikotarpiu. Optimalu, kai žiema kontrastingai pereitų į šiltą pavasarį ir daugiau būtų kritulių gegužės–birželio laikotarpiu. Augimą teigiamai veikia aukštos liepos mėnesio temperatūros, tačiau neįprastai didelis kritulių kiekis liepos–spalio laikotarpiu turi priešingą įtaką.

IŠVADOS

Tyrimų hipotezės patvirtinimas

Hipotezė	Patvirtinimas
Maumedynų produktyvumą labiau lemia augavietės ir klimatinės sąlygos nei jų rūšinė sudėtis.	Hipotezė patvirtinta iš dalies, nes skirtingos rūšinės sudėties maumedynai įvairiai reaguoja į aplinkos veiksnius. PRODUKTYVUMAS: Grynų maumedynų sukaupti tūriai yra didesni už mišrių medynų, bet mišriuose maumedynuose su liepa medyno tūris vidutiniškai yra 7,9 proc., o maumedžių stiebo tūris yra iki 25 proc. didesnis. TVARUMAS: Lietuvoje maumedynai nebuvo ugdomi, dėl to grynų medynai išliko tankesni ir medžių skersmuo bei D/H santykis buvo mažesni nei mišriuose medynuose. Tokie grynų maumedžio medynai pasižymėjo mažesniu stabilumu nei mišrūs. Mišriuose medynuose maumedžiai yra geriau nusivalę nuo šakų, jų sanitarinė būklė geresnė. Lietuvoje maumedžiai, kaip šviesamėgė medžių rūšis polajyje blogai atsikuria savaime, dėl to neišpildo šios būtinos sąlygos, norint juos laikyti tvariais, tačiau jų atsikūrimas būtų sėkmingas šalia esančiuose tuščiuose plotuose.

Pagrindinės tyrimų išvados ir rekomendacijos

Gauti rezultatai leido padaryti svarbią išvadą, kad mūsų klimatinėmis sąlygomis geriausiai yra sodinti grynus europinių ir hibridinių maumedžių medynus arba mišrinti juos su mažalape liepa. Mišrūs europinio maumedžio su beržu medynai yra mažiau skalsūs lyginant su kitų rūšių mišriais medynais. Didesnė nei 20 proc. beržų dalis formuoja mažesnį maumedžio stiebo tūrį. Mišriuose maumedynuose su liepa medyno tūris vidutiniškai yra 7,9 proc., o maumedžių stiebo tūris yra iki 25 proc. didesnis nei grynuose. Eglės priemaisa mišriuose želdiniuose mažina vidutinį maumedžio stiebo tūrį iki 6,1 proc., o mišriuose maumedynuose su pušimi susidaro dideli sausuočių kiekiai.

Sodinant grynus europinio maumedžio medynus siūlomas pradinis maumedžių išdėstymas 3x2,5 m ar jam artimas. Medžiams pasiekus trečią amžiaus klasę optimaliausias medžių tankumas būtų 750 vnt./ha, ketvirtos amžiaus klasės medynuose – 670 vnt./ha, penktos – 580 vnt./ha, šeštos – 460 vnt./ha. Sodinant hibridinį maumedį siūloma veisti 15–20 proc. retesnius medynus.

Maumedžių mišrinimas su egle pasiteisina tik veisiant trumpų apyvartos želdinius, kurie siūlomi auginti iki 30–35 metų. Kitais atvejais minėtos medžių rūšys mažina bendrą medyno produktyvumą. Maumedžio sodinimas su pušimi mūsų manymu nėra perspektyvus dėl didelės rūšių tarpusavio konkurencijos ir prastos pušų sanitarinės būklės. Maumedžio želdinius su beržu siūloma veisti rekultivuojant žvyro karjerus.

Atsižvelgiant į greitą hibridinių maumedžių augimą, dėl ko galimai jų mediena yra minkštesnė ir greičiau paveikiama puvinio, siūloma atlikus papildomus tyrimus kitų amžiaus klasių maumedynuose, hibridinių maumedžių kirtimų amžių trumpinti.

Gudobelinė gleivėtrūdė

Dr. BANGA GRIGALIŪNAITĖ, dr. ANTANAS MATELIS, dr. DAIVA BUROKIENĖ
Gamtos tyrimų centro Botanikos instituto Augalų patologijos laboratorija

Rūdiečiai (*Uredinales*) grybai plačiai paplitę pasaulyje. Jų priskaičiuojama per 5000 rūšių. Šie grybai turi labai įdomią ir specifiską vystymosi stadiją, nes turi du augalus šeimininkus.

Gleivėtrūdės (*Gymnosporangium*) genties rūšys plinta tik ant erskėtinių (*Rosaceae*) šeimos augalų, čia išaugina eciosporas, o teleutosporas ant kadagių (*Juniperus*). Ecių stadijoje parazituoja *Crataegus monogyna*, *C. oxyacantha*, *C. sanguinea* ir kt., kartais aptinkama ir ant *Amelanchier vulgaris*. Eciai būna susiliejęs po kelis ir sudarantys gelsvos ar oranžinės spalvos dėmes, eciosporos geltonos ar rūdžių, teleutosporos rudos arba net juodos spalvos.

Gudobelinė gleivėtrūdė (*Gymnosporangium clavariiforme*). Grybas ecių stadijoje

išplinta birželio pradžioje ant lapų, lapkočių, metūglių bei besiformuojančių vaisių ir juos visai deformuoja. Užpultų lapų apatinėje pusėje būna gausybė ecių. Viršutinėje lapų pusėje, toje pat vietoje, kur lapo apačioje yra eciai, matomos rausvos dėmės, gelsvais pakraščiais su smulkiais taškeliiais – spermagonėmis. Eciai būna cilindriški, kūgiški, buteliukų formos kietomis sienelėmis. Liepos pradžioje subrendę eciai sutrūksta iš jų išsiveržia beveik rutuliškos arba plačiai elipsoidinės su rudu apvalkalėliu eciosporos. Vėjo užneštos ant kadagio jos sudygsta, vystosi grybiena kuri ir peržiemoja. Kadagio šakelės apsikrėtimo vietoje sustorėja, ant jų išauga rudos, kūgiškos išaugėlės – teliai su teliosporomis. Kai oro temperatūra būna ne žemesnė kaip 10 °C teliai išbrinksta. Kiekviena teliospora dygsta,

iš jos atsiskiria bazidiosporos. Šiltą gegužę aiškiai matosi kaip kadagių šakelių paviršius apsidengia gelsvos spalvos želatinos konsistencijos bazidiosporų mase. Kai tos išaugos išdžiūsta vėjas bazidiosporas gali nupūsti net iki 50 km. Sporos patekusios ant gudobelės jas ir apkrečia.

Nukritusius pažeistus gudobelės lapus, kuriuose gali būti žiemojančios infekcijos reiktų sugrėbti ir sudeginti arba kompostuoti.

Tinkamas augalų rūšių suderinimas daigynuose bei medelynuose. Nepatariama auginti toje pačioje vietoje arti viena kitos tokias augalų rūšis, kuriose parazituoja to paties rūdiečio grybo skirtingos stadijos. Pvz. pušys rūdimis užsikrečia nuo drebulių, beržai nuo maumedžių, gluosniai nuo europinio ožekšnio, kazokinis kadagys nuo kriaušių.

Skiautėti teliai kadagio šakutės paviršiuje

Bazidiosporos drebučių konsistencijos masėje

Spermagonės viršutinėje lapų pusėje

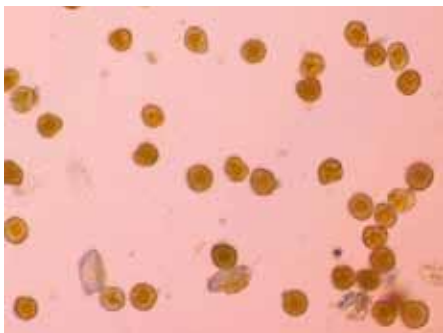
Spermagonės (padidinta)

Eciai apatinėje lapų pusėje

Eciai (padidinta)

Eciosporos

Eciai ant vaisių

Eciai ant lapkočio

Valtra – patikimas partneris miške

STIPRIAUSI rinkoje – Valtra T144A traktorius su MECHANIŠKAI varoma priekaba KRONOS 160 4WDM

UAB „ROVALTRA“ – vienintelė Valtra Inc. atstovė Lietuvoje
Kalvarijų g. 125-602, LT-08221 Vilnius
Tel. 8 5 2737000, mob. tel. 8 655 97666
El. paštas info@rovaltra.lt • www.rovaltra.lt

Vaizdas nuo Suur Munamagi kalno viršūnėje
esančio apžvalgos bokšto.
Tolumoje – Peipuso ežero žydrynė

Įspūdžiai iš kelionės po Estiją

Prieš 21 metus Vilniaus universiteto Botanikos sodo direktorius doc. Evaldas Vylius Navys įsteigė draugiją „Žaliuojanti Vilnija“. Viena iš draugijos veiklos krypčių – pažintinės kelionės. Keliauti kartu tuomet E. V. Navys pakvietė taip pat neseniai įsisteigusios Lietuvai pagražinti Vilniaus draugijos aktyvistus. Taip iki šiol šių dviejų draugijų kelionių entuziastai kasmet po Europos šalis keliauja kartu. Lankomi Lietuvos, kitų šalių miestai, botanikos sodai, arboretumai, medelynai, parkai, saugomos teritorijos ir kitos įdomios vietos.

Nelikus docento E. V. Navio, naujuoju draugijos pirmininku buvo išrinktas Antanas Stackevičius, turintis miškininko specialybę, tačiau nemažą darbinės veiklos dalį skyręs aplinkos apsaugai. Jis kartu su geografe Giedre Kulvičiene, profesionale gide Rita Pilipavičiūte ir toliau organizuoja keliones. Dar žiemą buvo nuspręsta šią vasarą aplankyti Estiją.

Nors pandemija kėlė nemažai rūpesčių, tačiau situacijai Baltijos šalyse pagerėjus, š. m. liepos 4–6 d. ryžomės keliauti. Vykome tiesiausi keliu į pietinę Estiją, link aukščiausios Suur Munamagi kalvos, iškilusios 318 metrų virš jūros lygio. Ši kalva aukščiausia tarp mūsų trijų Baltijos jūros šalių.

Kirtus sieną su Latvija iš karto pamatėme Haanjos kalvų grožį. Nors plentas vingiuoja kalno viršūnėmis, tačiau nutiestas taip, jog nepažeidžia natūralaus reljefo formų. Pažemėjimuose mėlynavo nedideli vandens telkiniai, pelkutės.

Sustojus vienoje aikštelėje, iki Suur Munamagi kalvos viršūnės žaliu mišraus miško koridoriumi turėjome įveikti apie 350 metrų. Kalvos viršūnėje įrengtas puikus apžvalgos bokštas, į kurį galima pakilti ir liftu. Nepriklausomai ar lipsi savo kojomis, ar kilsi liftu bilieta

kaina pensininkams – 3 eurai, jaunesniems – dvigubai brangiau. Tad kojų nevarginome. Bokšto aukštis – 29 metrai, vaizdą galima žiūrėti iki 50 km atstumu. Bokšto viršūnėje įrengta plokštė, ant kurios nurodytos kryptys ir atstumas į kai kurių pasaulio valstybių sostines (iki Vilniaus 360 km).

Nuo bokšto viršūnės atsiverė nuostabūs vaizdai. Aplink vien miškai, matėsi ne tik Estijos ir Latvijos žemės, bet ir Rusijos pusėje tyvuliuojančio Peipuso (rusų vadinamo Čiudo) ežero pusė, kurio dalis taip pat priklauso Estijai. Ežerai šioje šalyje užima 5 proc. teritorijos, daugiausia ledyninės kilmės. Į Estiją, kaip ir Lietuvą, Latviją iš Skandinavijos atslinkęs ledynas suformavo dabartinį reljefą.

Miškai užima daugiau nei 50 proc. Estijos teritorijos, todėl važiuojant autobusu tai labai matosi. Tuo tarpu dirbamos žemės beveik nematėm. Pasigrožėję Pietinės Estijos kalvotu reljefu, atvykome į Tartu universiteto botanikos sodą, kuris yra miesto centre. Įsteigtas 1803 m., užima tik 3,5 ha plotą, tačiau pasižymi įdomiu augalų išdėstymu, ypač retų. Botanikos sodas padalintas į tris dalis – Europa, Šiaurės Amerika, Rytų Azija. Prie banguoto reljefo suformuoti alpinariumai, kuriuose auga 8000 augalų taksonų. Rožynas, kuriame žydėjo apie 250 rožių rūšių išdėstytas šalia administracinio pastato. Botanikos sode auga Estijai nebūdingi augalai: ginkmedis, gelsvažiedis tulpmedis, įvairių rūšių klevai, ąžuolas, kuris pasodintas vos po sodo įsteigimo. Įdomiai suformuoti žoliniai augalai. Mūsų apsilankymo dieną dar žydėjo vilkdalgių, bijūnų kolekcijos. Tvenkinyje plaukiojo žuvis, skleidė žiedus lūgnės. Per Tartu teka ilgiausia Estijos upė Emajogi, kuri yra vos 184 km ilgio ir įteka į Peipuso ežerą.

Vakarop atvykome į Narvą. Apsigyvenome svečių namuose pačiame miesto centre. Buvome pirmieji gyventojai po karantino atšaukimo.

Narva savo miesto istoriją skaičiuoja nuo 1223 m. Pirmieji pakrantės užkariautojai buvo danai, vėliau vokiečiai, rusai (Ivanas Rūstusis). Šiandien tai trečias pagal gyventojų skaičių Estijos miestas. Jame gyvena apie 56 tūkst. gyventojų, iš kurių 95 proc. sudaro rusai. Narvos upės pradžia – Peipuso ežeras – siena su Rusija.

Narvos upė. Nuo upės ir tilto vidurio – Rusija

Ekskursijos metu

Liko dvi minutės ir giedosim Lietuvos himną...

Aplankyto arboretumo sklypas buvo parinktas 1953 metais prie apleistos ąžuolų alėjos, vedančios į Luua sovietmečiu apleistą dvarą. Jis užima 8,5 ha teritorijos, kurios dalis (2,5 ha) skirta kolekcijų kūrimui. Vis dėlto didžiojoje teritorijos dalyje medžių kolekcija formuojama prisilaikant geografinio išdėstymo – Tolimųjų rytų, Šiaurės Amerikos, Sibiro, Europos medžiai ir krūmai. Arboretumas – gamybinė bazė moksleiviams, studentams ir architektams projektuojantiems miestų ir gyvenviečių žaliąsias teritorijas. Luua arboretumo specialistai bendradarbiauja su daugelio valstybių arboretumais, botanikos sodais, užsisako sėklų. Antai

Krioklys į Baltijos jūrą...

kūrimo pradžioje buvo pasodinta Kurilinio maumedžio giraitė, medžiai dideli, kai kuriuos jau reikėtų iškirsti. Puikiai prisitaikė mandžiūrinis lazdynas, išvesta nauja eglių rūšis. Geriausiais veiklos metais arboretumo kolekcijoje buvo 1100 taksonų. Keičiantis klimatui, keičiasi ir rūšių įvairovė. Tai atsispindi ir arboretumo kolekcijoje. Dabar arboretumo kolekcijoje beliko apie 700 taksonų. Kai kurie keliautojai susigundė įsigyti retesnių augalų.

Šiaurės Estijos jūros pakrantė nepanaši į Lietuvos ar Latvijos, ten stačiuose šlaituose atsiveria ordoviko ir silūro periodo uolienos. Prie Valastės pamatėme įdomų krioklį. Nedidelio upelio vanduo apie 30 m krenta į nuobiryną, toliau nučiurlena iki jūros. Specialiai sumontuotais laiptais nusileidome iki jūros. Vietinis gidas Dima sakė, jog iki vandens vingiuotu taku reikėjo nueiti apie 300 m atkarpą. Važiavome prie žemesnio kranto, kur įsikūręs Silamejė miestelis, sovietmečiu buvęs uždaras miestas, nes čia vystyta atominė pramonė. Manoma, kad pirmoji Tarybų Sąjungos atominė bomba pagaminta iš Silamejėje išgauto urano. Po 1990 m. miestas vėl tapo kurortu.

Autobuso vairuotojas Vytautas pabrėžė, kad Estijos keliai turi plačias pakeles juostas. Todėl net ir naktį lengva pastebėti į kelią išbėgančius žvėris, galima išvengti susidūrimų. Lietuvos, Latvijos miškų ruožuose pakeles siauros, todėl žvėrys pastebimi per vėlai, dažnai įvyksta avarijos, žūsta gyvūnai, nukenčia žmonės.

Liepos 6-osios vakarą, jau grįždami į Vilnių, už Panevėžio trumpam sustojome su visais pasaulio lietuviais sugiedoti Lietuvos himną...

KĘSTUTIS TURONIS

Tartu universiteto Botanikos sode

Tradicinis susitikimas – netradiciškai

Lietuvos ir Latvijos Miško ir miško pramonės darbuotojų profesinių sąjungų federacijos, tęsdamos ilgametę bendradarbiavimo tradiciją, kiekvienais metais rengia bendrus federacijų valdybų posėdžius. Juose aptariamos abiejų šalių giminingų profesinių sąjungų aktualijos, problemos, pasidalinama veiklos patirtimi. Šiemet eilę rengti susitikimą teko mūsų Federacijai. Buvo nutarta pasielgti netradiciškai – latvių pasikviesti į LMPF Tarybos posėdį, vykusį Rusnėje ir bendradarbiavimo reikalus aptarti bei praplėsti pažintis didesniame būryje. Į susitikimą šį kartą atvyko 9 kolegos iš Latvijos, vadovaujami Federacijos pirmininkės Ingunos Sinicos. Susitikime taip pat dalyvavo buvusi ankstesnių susitikimų organizatorė, dabartinė LPSK pirmininkė Inga Ruginienė.

LMPF Tarybos posėdyje buvo aptarti keletas profesinėms sąjungoms aktualių klausimų. LMPF pirmininkė Diana Raitelaitienė, kuri kartu vadovauja ir VMU veikiančių profesinių sąjungų jungtinei atstovybei (JA), informavo Tarybos narius apie vykdomas konsultacijas dėl VMU vidaus teisės dokumentų. Gauti iš VMU vidaus tvarkų projektai yra aptariami su JA nariais, renkami jų siūlymai ir apibendrinti pateikiami VMU administracijai. Ne visos JA pastabos yra priimanamos, tačiau administracija pateikia jų atmetimo argumentus. Nuo metų pradžios jau suderinti 29 VMU vidaus teisės dokumentai ir nuolat gaunami vis nauji jų projektai. Šiuo metu derinimo stadijoje yra Darbuotojų mokymo ir žinių darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais tikrinimo tvarkos aprašas ir darbuotojams privalomų mokymų programų sąrašas, tobulinamos Asmens duomenų tvarkymo taisyklės ir kiti teisės aktai. Taip pat Diana Raitelaitienė informavo apie vykusias dery-

bas dėl VMU kolektyvinės sutarties tobulinimo. Po derybų buvo pritarta JA siūlymams dėl laidojimo išmokos, mirus VMU darbuotojui, gavėjų sąrašo praplėtimo, dėl dviejų laisvų dienų skyrimo profsąjunginei veiklai tvarkos supaprastinimo, dėl tolesnio Laimo ligos tyrimo finansavimo darbuotojui, aptikus pas jį Laimo ligos antikūnių. Sutarta, kad, nežiūrint kiek kartų darbuotojas per metus sirgs, už pirmas dvi sirgimo dienas bus mokama 100 proc. darbuotojo (pašalpos gavėjo) vidutinio darbo užmokesčio. Jei VMU dirba abu vaiko susilaukę tėvai, išmoka gimus vaikui bus skiriama abiem tėvams, o darbuotojui, pavauduojant nesantį darbuotoją ilgiau, kaip 1 mėnesį, padalinio vadovas, įvertinęs aplinkybes, privalo nustatyti atitinkamo dydžio atlyginimo priedą. Taip pat sutarta, kad nuo liepos 1 d. panaikinama DUS nuostata, kuri apribojo darbuotojo galimybę gauti jo pareigybės lygiui nustatytą bazinį atlyginimą. KS priedas dėl šių punktų įteisinimo turėtų būti pasirašytas artimiausiu metu.

Diana Raitelaitienė padėkojo JA nariams, kurie skiria daug laiko šių sudėtingų dokumentų projektų nagrinėjimui ir teikia jiems daug ir esminių siūlymų.

Latvijos Federacijos pirmininkė Inguna Sinica trumpai pasidalino savomis problemomis ir veiklos aktualijomis. Paaiškėjo, kad, jeigu mūsų federacijos daugumą sudaro miškininkai, tai Latvijos federacijos pagrindas – medienos apdirbimo pramonės darbuotojai. To priežastis – valstybinių miškų valdymo reforma, kurios metu drastiškai mažėjant darbuotojų skaičiui, mažėjo ir profesinių sąjungų narių.

Įpusėjus kadencijai, apie darbuotojų atstovavimą VMU valdyboje informavo jos pirmininkė, Miškotvarkos profesinės sąjungos vadovė Ina Bikuviene. Pradžioje gana sunkiai sekėsi sutarti dėl svarbių darbuotojams klausimų, nes iš šalies atėjusi vadovybė nenorėjo pasitikėti (arba pernelyg tikėjo žiniasklaidoje suformuotu neigiamu miškininko/specialisto įvaizdžiu) VMU dir-

bančiais žmonėmis ir, neigdamą jų ilgąmetį indėlį į įmonės rezultatus, blaškėsi tarp ilgamečių darbo metodų ir bandymų įvesti naujas, bet neišbandytas praktikoje idėjas. Pasikeitus įmonės vadovybei, socialinis dialogas palengvėjo, bet bendra situacija daug nepasikeitė. Krentant medienos kainai, liko tos pačios problemos – neužpildyti etatai, dėl ko kitiems darbuotojams padidėja darbo krūvis, negaunant už tai atlygio, įjungtas maksimalus taupymo režimas, itin atidus visų investicijų vertinimas ir biudžeto stebėjimas, kad nebūtų liečiamas darbo užmokesčio fondas. Valdyboje sprendimai priimami balsų dauguma, todėl tenka įdėti nemažai pastangų, norint įtikinti kitus nepriklausomus, iš verslo atėjusius valdybos narius priimti darbuotojų atžvilgiu teisingus sprendimus. Per tris metus valdybos nariai aplankė daugumą regioninių padalinių, o tai prisidėjo prie jų geresnio situacijos ir įmonės darbo specifikos skirtinguose regionuose supratimo.

LMPF pirmininkės pavaduotojas Juozas Ūsas pranešė apie Valstybinės darbo inspekcijos su partneriais vykdytą projektą „Profesinių sąjungų ir darbdavių bendradarbiavimo modelis vystant socialinį dialogą“. Projekto tikslas – skatinti profesinių sąjungų ir darbdavių bendradarbiavimą, vystant socialinį dialogą ir sudarant sąlygas socialinių partnerių interesų derinimo kokybei užtikrinti. LMPF gavo projekto finansavimą 5 renginiams. Kadangi tiek VMU, tiek AB „Šilutės baldai“, tiek AB „GRIGEO“ socialinis dialogas vyksta, kolektyvinės sutartys veikia, LMPF pasirinkta projekto kryptis buvo organizuoti atvirus mokymus apie socialinį dialogą, darbo kodeksą, kolektyvinius darbo santykius, darbuotojų atstovavimą, darbo sąlygas, darbo apmokėjimą. Pirmas projekto LMPF renginys įvyko VMU Kazlų Rūdos RP 2019 m. gruodžio 18 d. Paskutinis – 2020 birželio 23 d. Radviliškio RP. Projekto renginiai dar vyko Šakių, Veisiejų ir Anykščių RP. Jų metu Diana Raitelaitienė skaitė paskaitą apie darbuotojų darbo sąlygas ir darbuotojų saugą bei sveikatą, J. Ūsas – apie DK įteisintus kolektyvinius darbo santykius bei darbuotojų atstovavimą ir apie VMU kolektyvinės sutarties nuostatų privalumus, lyginant su DK. Algis Vaitkevičiaus padarė pranešimus tema – PS veiklos organizavimas, narystės didinimas, Šiaurės šalių PS patirties pritaikymas. Penkiuose renginiuose dalyvavo apie 140 VMU darbuotojų. Beveik po kiekvieno renginio 1–2 darbuotojai iškart išreiškė norą stoti į PS. Šakių RP sustiprėjo

idėja kurti savarankišką PS, kuri jau dabar įgyvendinta. Mokymais domėjosi ir kai kurių RP vadovai. Mokymai parodė, kad yra darbuotojų, kurie mažai informuoti apie DK ir PS įstatyme numatytas profesinių sąjungų teises ir galimybes, turi mažai informacijos apie konkrečią jų veiklą, ne visi susipažinę su kolektyvine sutartimi ir jos nuostatomis. Tai formuoja PS užduotį – kontaktuoti ne tik su savo nariais, bet ir su visais darbuotojais. Darbuotojų atsiliepimai apie mokymų naudą buvo teigiami.

Savo pranešime LMPF organizatorius Algis Vaitkevičius informavo, kad šiais metais, siekiant profesinių sąjungų narystės plėtros, su miškininkais VMU regioniniuose padaliniuose praversti 7 susitikimai. Juose dalyvavo apie 300 darbuotojų. Sausio mėnesį kartu su LMPF Tarybos posėdžiu organizuoti mokymai Tarybos nariams ir profesinių sąjungų pirmininkams. Mokymuose dalyvavo 24 dalyviai. Tikslas – kolektyvinės galios stiprinimas, profesinės sąjungos plėtra, darbuotojų informavimas. Vasario mėnesį įvyko susitikimas su mūsų BOA projekto rėmėjais Švedijoje. Daug dėmesio skirta individualiems pokalbiams – nuo metų pradžios į profesines sąjungas miškų sektoriuje įstojo apie 40 naujų narių. Reikia pažymėti, kad suaktyvėjo VMU administracijoje dirbantys darbuotojai, kurių 11 įsijungė į Miškotvarkos PS gretas. Kazlų Rūdos PS padidėjo 9 nariais, Raseinių PS – 7 nariais, Šalčininkų – 5 nariais. Du darbuotojai įstojo tiesiogiai į Federacijos PS. Dar viena kryptis – naujų PS steigimas.

Šiuo metu vykdoma kontaktų ir aktyvistų paieška vienoje mokymo įstaigoje ir dviejose medienos įmonėse.

Posėdžio diskusijose išryškėjo dabartinės opiausios darbuotojų problemos. Tai darbuotojų stebėsenos sistemų, neigiamai veikiančių darbuotojų psichologinę būseną, diegimas; apsunkinta galimybė darbuotojams pasinaudoti 5 dienomis papildomų atostogų; apmokėjimo už padidintą darbų apimtį problemos bei labai maži kai kurių darbų įkainiai darbininkams.

Diana Raitelaitienė informavo, kad šiuo metu pradėtos JA inicijuotos konsultacijos dėl konkretnės tvarkos parengimo dėl apmokėjimo už padidintą darbų apimtį.

Posėdžio metu, už indėlį į abiejų federacijų bendradarbiavimą, LMPF įsteigtas „Padėkos lašas“ įteiktas Latvijos miškininkų profesinių sąjungų federacijos pirmininkei Ingunai Siniškai. „Padėkos lašas“, kaip jis pats juokavo, kad „matyt už viso gyvenimo nuopelnus“ buvo įteiktas ir ilgamečiam Prienų miškininkų profsąjungiečių vadovui Arvydui Lekavičiui, kuris posėdyje pristatė kandidatą šiame poste jį pakeisti Egidijų Markevičių. Pristatė ir naujai įsikūrusios Šakių miško darbuotojų PS pirmininkas Karolis Gurevičius.

Kadangi oro sąlygos buvo palankios, saugantis koronaviruso, didžioji dalis Tarybos posėdžio vyko atvira ore. Dėl tos pačios grėsmės neįvyko planuota išvyka į AB „Šilutės baldai“ bei susitikimas su šios įmonės profesinės sąjungos aktyvu. Nenumatyta atsiradęs laisvas laikas buvo išnaudotas geresniam susipažinimui su Nemuno delta ir Kuršių mariomis, o Tarybos nariai su kolegomis iš Latvijos turėjo galimybę daugiau pabendrauti neformalioje aplinkoje.

LMPF inf.

MIŠKO AUKCIONAS

Jūsų miškas vertas daugiau nei manot!

Aukcione didžiausia kaina
už hektarą siekė net **15095 €!**

Nemokama konsultacija: +370 660 98000

www.miskoaukcionas.lt

Informacija apie supirkimo kainas ir sąlygas internete www.likmere.lt
telefonais **8 340 60054, 8 687 51927**, el. paštu info@likmere.lt

**Dideliais kiekiais
SUPERKAME BERŽO RĄSTUS**
nuo 16 cm skersmens

1948 m. miškininkų laida

Miškotvarkos archyve yra Vilniaus valstybinio universiteto miškų ūkio fakulteto 1948 m. inžinierių laidos kiek neįprasta vinjetė – 4 baigę absolventai bei 15 administracijos darbuotojų ir dėstytojų. Rektorių tuo metu buvo prof. Z. Žemaitis, tarp dėstytojų garbingi profesoriai T. Ivanauskas, R. Minkevičius, V. Vaitkus (dekanas), J. Dagys, docentai M. Jankauskas, P. Garmus, V. Taujenis, vyr. dėstytojai V. Stinskas, A. Milaknis, A. Šernas, A. Končius ir kt. Absolventai Juozas Lukošius, Zdislovas Gintila, Stepas Mykolaitis ir Martynas Mačkus. Kurso mokymas prasidėjo 1941 m. gamtos mokslų miškininkystės skyriuje. Kai 1943 m. vokiečių okupacinė valdžia universitetą uždarė, buvę studentai pasklido kas kur. Dalis iš jų vėliau pasitraukė į Vakarus. Atkūrus 1945 m. Vilniaus universitetą, tik nedidelė dalis studentų tęsė studijas.

Koks gi buvo baigusio ketvertuko gyvenimo ir darbo kelias?

Uždarius universitetą, **Juozas Lukošius** grįžo tėviškėn (Tauragės r.), dirbo Pagramančio girininkijoje meistru. Besitraukiantys vokiečiai 1944 m. spalio 10 d. išvarė vietos gyventojus iš namų (į vakarus nuo Ežerūnos upės) ir išvežė į Vokietiją privalomiems darbams. Kartu su jais išvežtas Juozas buvo paskirtas prie miško darbų. Pasibaigus karui, 1945 m. jis grįžo į Lietuvą, rado sudegusią tėvų sodybą. Juozo tėvas miškuose partizanavo, 1948 m. žuvo (palaidotas Žygaičių kapinėse).

Juozas tęsė mokslą 1945 m. atkurto Universiteto trečiame kurse, kartu dirbo laborantu. Baigęs studijas 1948 m., įsidarbino Kauno miškotvarkos įmonėje. Vengdamas galimo arešto, išvažiavo dirbti miškų taksatoriumi į Kareliją. 1951–1960 m. būdamas būrio viršininku, rengė miškotvarkos projektus Lietuvoje, Kazachstane, Udmurtijoje, Irkutsko srityje. 1961–1970 m. dirbo Lietuvos miškotvarkos įmonės vyriausioju inžinieriumi. Kadangi kūrybingą J. Lukošiaus darbą trikdė įkyri saugumiečių globa, 1970 m. buvo priverstas pasitraukti iš pareigų. Tuo metu ėmėsi mokslinės veiklos: dirbo Miškų institute, nuo 1973 m. LŽŪA. Vadovaujant V. Antanaičiui, parengė ir 1975 m. apgynė disertaciją „Miškotvarka ir ekonominis miško žemių vertinimas“. 1977 m. Juozas vėl grįžo į Miškotvarkos institutą, kur iki pensijos 1993 m. dirbo būrio viršininku. Sukauptą gamybinę ir mokslinę patirtį panaudojo tobulinant miškų tvarkymo technologijas, parengė miškotvarkos projektus tuometiniams Valkininkų, Marjampolės, Veisiejų, Anykščių, Švenčionėlių, Jonavos, Marcinkonių miškų ūkiams. Mirė 2014 m., eidamas 93-uosius metus. Palaidotas Kauno Petrašiūnų kapinėse.

Zdislovas Gintilas miškininkystės studijas pradėjo 1940 m. ŽŪA Dotnuvoje, bet jas nutraukė karas. Nuo 1945 m. studijas tęsė Vilniaus universitete, diplomą įgijo 1948 m.

jau būdamas 33-jų. Kad išvengtų arešto ar tremties ir galėtų studijuoti, Zdislovas sukūrė „proletarinę“ savo kilmę. Gyvenimo aprašyme teigė esąs našlaitis, nuo mažens dirbęs samdiniu Kaune ir vakaraus mokėsis. Iš tikrųjų kilęs iš Plungės r. Gintiliškių kaimo ūkininkų šeimos. Studijuodamas įsidarbino miškotvarkoje, nuo 1948 m. paskirtas būrio viršininku. Kad būtų toliau nuo KGB seklių, išvažiavo taksuoti Karelijos taigos. Su būrio viršininku S. Banaičiu parengė Medvežegorsko miškų ūkio projektą. 1951–1956 m. rengė miškotvarkos projektus Udmurtijoje, Baškirijoje, 1957 m. su kitais – Tulūno miškų ūkio (Irkutsko sr.). Nuo 1959 m. iki pensijos dirbo Vilniuje, medžio apdirbimo pramonėje. Mirė 2005 m., palaidotas Vilniaus Kairėnų kapinėse.

Martynas Mačkus kilęs iš Klaipėdos apskrities Stučių kaimo. 1937–1940 m. – Lietuvos karo mokyklos kursantas, karininkas. 1940–1942 m. studijavo Vilniaus pedagoginiame institute (įgijo matematikos ir fizikos mokytojo specialybę), 1942 m. įstojo į VU miškų ūkio fakultetą. Kartu tęsė ir pedagogines studijas, todėl 1946 m. jam suteiktas gamtos mokslų gimnazijos mokytojo vardas. Baigęs miškų ūkio fakultetą, 1948 m. buvo paskirtas Nemenčinės miškų ūkio direktoriaus pavaduotoju. Kartu dėstė Vilniaus miškų technikume

geodeziją ir kartografinę braižybą. Nuo 1950 m. Kauno miškų technikume įrengė turtingą mokymo priemonėmis geodezijos ir braižybos kabinetą. Į pensiją išėjo 1976 m. Mirė 1999 m. eidamas 84-uosius metus.

Stepas Mykolaitis gimė Čikagoje. Vilniaus universitete 1946–48 m. dirbo preparuotoju, dėstė Vilniaus miškų technikume. 1948–1956 m. ėjo Tauragės, Radviliškio miškų urėdijų vyriausiojo miškininko pareigas, 1956–1970 m. buvo Radviliškio miškų ūkio direktoriumi. Nuo 1970 iki 1981 m. dirbo LMMP ministerijoje miško kultūrų ir apsaugos valdybos viršininku. 1981–1988 m. – Radviliškio miškų urėdijos meistras, nuo 1988–1995 m. – ekonomistas. Nusipelnęs miškininkas (1965). Stepas Mykolaitis yra daugelio pažangių darbo metodų, naujų technologijų bei mokslo rekomendacijų diegimo miško ūkyje autorius. Miškų tvarkymo neaplyniais kirtimais šalininkas. 90-čio proga apdovanotas Generalinės miškų urėdijos medaliu „Auksinis ąžuolo lapas.“ Mirė 2012 m., eidamas 92 metus. Palaidotas Vilniaus Kairėnų kapinėse.

Dar mažesnė laida buvo 1947 m., kai MUF baigė tik vienas absolventas **Leonas Čibiras**, vėliau tapęs iškiliu Lietuvos dendrologu, parkotylininku.

Dr. ALGIRDAS RUTKAUSKAS

Iškiliausias biologas, kokį kada turėjo Lietuva

arba dar kartą apie akademiko TADO IVANAUSKO nuopelnus ir jo veiklos reikšmę Lietuvos valstybei ir biologijos mokslui

Šių metų pradžioje pasirodžius nerecenzuotai Laimos Petrauskienės knygai „Pranciškus Baltrus Šivickis 1882-1968“, kurią išleido Valstybinis mokslinių tyrimų institutas Gamtos tyrimų centras (specialusis knygos redaktorius centro direktorius akad. Vincas Būda), kur stengiamasi visaip išaukštinti Lietuvos mokslų akademijos (MA) akademiko P. B. Šivickio veiklą ir sumenkinti (net pažeminti) kito akademiko Tado Ivanausko nuopelnus biologijos mokslui, prisiminėme žymios mokslininkės, botanikės Marijos Natkevičaitės-Ivanauskienės parašytą ir su naujas Algio 2008 metais išleistą knygą.

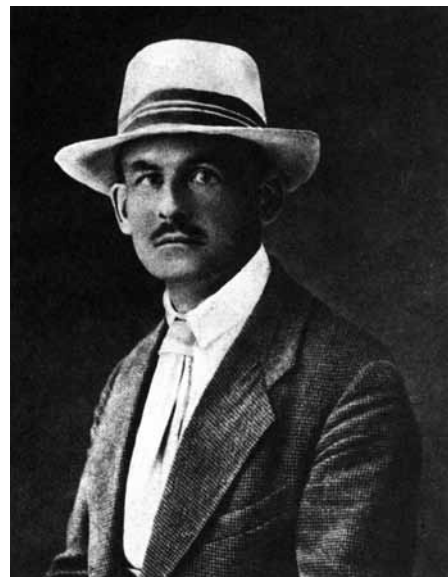
Iškili asmenybė, Vytauto Didžiojo universiteto absolventė ir darbuotoja, Vilniaus universiteto profesorė, dviejų valstybinių mokslo premijų laureatė, botanikė, genetikos dėstytoja Lietuvoje pradininkė habil. dr. Marija Natkevičaitė-Ivanauskienė savo prisiminimų knygą pavadino „Tiesa skins kelią sau“. Kas skaitė šią puikią, jautrią knygą suprato tarpukario, karo, hitlerinės, pirmosios ir antrosios sovietinės okupacijų laikotarpyje gyvenusių žmonių (mokslininkų, dėstytojų, inteligentijos atstovų) padėtį, juos įtraukusią mėsma, tautos tremties skausmą, žudynes ir šių inteligentų titaniškas pastangas bet kokiomis sąlygomis dirbti Lietuvai. Todėl, pasirodžius L. Petrauskienės knygai, negalime tylėti. Manome, kad tiesa turi prasiskinti kelią į skaitytojus, o pastaruoju laikmečiu stebimi nuolatiniai bandymai perrašyti mūsų šalies istoriją įvairiose srityse neturi likti be atgarsio...

Kita vertus, nereikėtų, matyt, rimtai vertinti Gamtos tyrimų centro ir neprofesionalios, save mokslo istorike vadinančios, autorės išleistos knygos, jeigu joje nebūtų įžiūrimas akad. Tado Ivanausko, Lietuvos universiteto rektoriaus Mykolo Romerio, dekanas Zigmo Žemačio, kitų mokslininkų šmeižtas. Knygoje aptinkama daugybė netikslumų, klaidų, sąmoningų (ar iš nežinojimo) nutylėjimų. Akivaizdus įvairių mokslo šakų, vystytų ir vystomų Lietuvoje, neprofesionalus įvertinimas. Tai verčia mus dar kartą, kad ir trumpai, priminti skaitytojui tikruosius akad. T. Ivanausko nuopelnus valstybei ir biologijos mokslui. Šiuo

straipsniu nesiekiame diskutuoti su autore, kuri subjektyviai angažuota (tai patvirtina daugybė Gamtos tyrimų centro išleistoje knygoje esamų netikslumų, subjektyvizmų, klaidų ir net šmeižto; stulbina T. Ivanausko laikmečio publikuotų darbų vertinimas šių dienų Lietuvos mokslo tarybos priimtais mokslininkų vertinimo kriterijais... atgaline data! Po 100 metų!).

O mes prisiminkime, kuo svarbi mūsų šaliai ši išskirtinė tarpukario ir pokario asmenybė. Pirmiausia akad. Tadas Ivanauskas yra iškiliausias iš biologų, kokį kada turėjo Lietuva. Tokio vaidmens, kokį suvaidino akad. T. Ivanauskas biologijos mokslo plėtrai Lietuvoje, nesuvaidino niekas. Ir nesame tikri, kad kas nors galės panašų vaidmenį biologijos moksle suvaidinti ateityje. Jo indėlis į Nepriklausomos ir okupuotos Lietuvos kelių biologijos mokslo šakų, kelių aukštųjų mokyklų, įstaigų, visuomeninių organizacijų, akcijų ir judėjimų kūrimą, Lietuvos gamtos apsaugą, visuomenės švietimą yra toks milžiniškas, kad iki šiol niekas savo veikla nėra nors kiek prie jo priartėjęs. Iki šiol naudojamos tuo, ką T. Ivanauskui pavyko inicijuoti, įkurti, reorganizuoti, parengti bazę mūsų dabar jau atliktiems ir šiuo metu atliekamiems tyrimams teriologijoje, ornitologijoje, entomologijoje, hidrobiologijoje, pomologijoje, lietuviškoje mokslo terminijoje, gamtosaugoje, kailinių žvėrelių auginimo srityje. Naudojamos ir dažnai pamirštame, kam turime būti dėkingi už tai, kad galime dalyvauti vienos ar kitos mokslo šakos tyrimuose, nes infrastruktūra jau yra sukurta. O T. Ivanauskas besikuriančioje ir nuo išorės bei vidaus priešų besiginančioje Lietuvoje pradėjo nuo nulio... Lietuva vadavosi iš daugiau kaip 120 metų trukusios carinės priespaudos.

Per palyginti trumpą laiką T. Ivanauskas išugdė daugybę mokinių, kurie ilgus metus sėkmingai dirbo įvairiose Lietuvos aukštosiose mokyklose dėstytojais, docentais, profesoriais (Vytautas Logminas, Algirdas Navasaitis, Antanas Vaitkevičius, Steponas Jankauskas, Alfonsas Palionis, Petras Zajančauskas). Šie savo ruožtu išaugino naują dėstytojų ir profesūros pamainą – Ričardą Kazlauską, Jurgį Stašaitį, Rimantą Rakauską, Povilą Ivinskį, Petrą Kurlavičių, turinčių jau

Prof. Tadas Ivanauskas

WIKIPEDIA nuotraukos

savo parengtų mokslo daktarų. Pastarieji, dėtydami aukštosiose mokyklose, jau turi savų mokinių, apgynusių daktaro disertacijas.

Daugelyje aukščiau minėtų mokslo šakų, akad. T. Ivanauskui padėjus pamatus, yra sukurtos mokslinės mokyklos, kuriose per 100 metų parengta ne mažiau kaip šimtas trisdešimt mokslo daktarų, laikantių save T. Ivanausko pasekėjais (kaip ir daugybė disertacijų negynusių mokslo darbuotojų ir tyrėjų). Šie mokslininkai apdovanoti respublikinėmis, valstybinėmis ar Lietuvos mokslo premijomis, tapo Lietuvos MA tikraisiais nariais (ornitologas Mečislovas Žalakevičius), dirbo ir dirba mokslo tiriamųjų institutų direktoriais (ornitologai Mečius Valius ir M. Žalakevičius; entomologai P. Zajančauskas ir Sigitas Podėnas; ichtiologas Juozas Virbickas), universitetų fakultetų dekanais (S. Jankauskas), katedrų ir institutų laboratorijų vadovais (entomologai Justina Kairytė-Kauneckienė, Vytautas Jonaitis, P. Ivinskis, S. Podėnas; ornitologai A. Vaitkevičius, Stanislovas Sinkevičius, V. Logminas, A. Navasaitis, M. Valius, M. Žalakevičius, Vytautas Skuodis, Gediminas Brazaitis, Mindaugas Dagys; teriologai Petras Bluzma ir Linas Balčiauskas), įvairių mokslo ir gamtosauuginių įstaigų (muziejų, jų skyrių, rezervatų, centrų, stočių), nevyriausybinių organizacijų vadovais (ornitologai V. Skuo-

dis, Ramūnas Grigonis, R. Patapavičius, Saulius Rumbutis, Leonas Jezerskas, Vytautas Jusys, Vytautas Nedzinskas, Arūnas Pranaitis, Algis Butleris, P. Kurlavičius, Liutauras Raudonikis; pomologas Vytautas Tui-nyla) toliau rengdami naujas mokslininkų ir aplinkosaugininkų kartas...

Akademiko T. Ivanausko, bendravusio su iškiliausiais to meto Europos ornitologais mokslininkais prof. Johannes Thienemann, dr. Ernst Schüz, jo mokinių dr. A. Vaitkevičiaus, dr. Jono Šestoko, L. Jezersko ir jų pasekėjų dėka, panaudojant radarinės ornitologijos galimybes, sukurtus tarptautinius kompleksinius tyrimo metodus, Lietuvoje atrastą naują pasaulyje ypač efektyvų naktinės paukščių migracijos tyrimų šiltnamių skleidžiamoje šviesoje metodą, buvo padėti pamatai paukščių migracijų tyrimo mokslinei mokyklai, kuri sėkmingai vystyta įkūrus Ornitologijos (šiuo metu – Paukščių ekologijos) laboratoriją Lietuvos MA Zoologijos ir parazitologijos institute.

Per minėtą laikotarpį apginta 40 ornitologų mokslinių daktaro ir habilituoto daktaro disertacijų paukščių migracijos tyrimų, paukščių buveinių pasirinkimo, faunistikos ir biologijos kryptyse. Jų pradėti darbai įvertinti ne tik vardinėmis akademiko T. Ivanausko mokslo premijomis, teikiamomis Lietuvos MA ir Lietuvos ornitologų draugijoje, bet ir Lietuvos mokslo premijomis (laureatai: akad. M. Žalakevičius, prof. R. Lekevičius ir doc. dr. S. Sinkevičius).

Lietuvoje paskelbta pasaulyje pripažinta paukščių migracijų valdymo teorija, mūsų šalyje taip pat gimė nauja pasaulyje biologijos mokslo šaka – Klimato kaitos ornitologija, aprašyta publikuotoje mokslinėje monografijoje.

Šiuo metu yra atliekami unikalūs migracijų tyrimo darbai kartu su garsiausiais Europos universitetais ir mokslo centrais (Lundo ir Turku universitetais, Max'o Planck'o ornitologiniu institutu). Migracijos tiriamos ne tik virš mūsų šalies, bet ir virš Europos, Azijos, Afrikos žemynų, jūrų ir vandenynų. Tai įgalina mūsų naudojamos inovatyviausios technologijos.

Panaši situacija egzistuoja ir kitose T. Ivanausko inicijuotose mokslo šakose. Entomologijoje du iškilūs mokslininkai, tiesiogiai atėję iš T. Ivanausko per jo mokinį dr. P. Zajančauską, tapo Lietuvos mokslo premijos laureatais (habil. dr. V. Jonaitis ir dr. P. Ivinskis, patys parengę keletą mokslo daktarų). T. Ivanausko mokinys P. Zajančauskas buvo

Prof. Tadas Ivanauskas 1960 m.
žieduoja paukščius Ventės rage

ilgalaikis Lietuvos MA Zoologijos ir parazitologijos instituto direktorius.

Iš viso akad. Tadas Ivanauskas vadovavo ir parengė apie 20 mokslo daktarų ir habilituotų daktarų teriologijoje, ornitologijoje, entomologijoje, pomologijoje, hidrobiologijoje, bestuburių zoologijoje. Dar keletas jo aspirantų dėl įvairių (politinių ar sveikatos) peripetijų nebaigė savo darbų, neapgynė daktaro disertacijų. Akademikas publikavo apie 40 mokslinių monografijų, vadovėlių, brošiūrų, apie 1000 mokslinių ir populiarių straipsnių. Į pirmuosius devynis „Lietuviškosios enciklopedijos“ tomus parašė net 130 straipsnių. Organizavo daugybę mokslinių ekspedicijų Lietuvoje ir įvairiuose žemynuose.

Akademiko T. Ivanausko pastangomis ir jam aktyviai dalyvaujant įkurta daugybė mokslo įstaigų, kurioms jis vadovavo ar kuriose jis dirbo – Gamtos tyrimo stotis, Aukštieji kursai, Lietuvos universitetas (vėliau pavadintas Vytauto Didžiojo vardu), Lietuvos mokslų akademija, Kauno Zoologijos muziejus (pavadintas jo vardu), Paukščių migracijos ir žiedavimo stotis Ventės rage, Biologijos stotis Ventės rage, Biologijos institutas, atlikta šio instituto reorganizacija (įkuriant Botanikos ir Zoologijos ir parazitologijos institutus), įkurtas pirmasis Žuvinto rezervatas Lietuvoje (T. Ivanausko pastangomis 1940-1941 metais rezervatas apgintas nuo Raudonosios armijos planų jame įkurti artilerijos šaudyklą, kuri būtų rezervatą suniokojusi), kailinių žvėrelių ferma, Kauno Zoologijos sodas, Lietuvai pagražinti draugija, net – Šaulių organizacija. Visi puikiai žinome, kad įkurti naują įstaigą dėl daugelio priežasčių yra daug kartų sunkiau, nei jai vadovauti.

Dar 1929 metais už nuopelnus Lietuvai T. Ivanauskas buvo apdovanotas Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Gedimino III laipsnio ordinu. Jis tyrė ir atrinko tinkamiau-

sias Lietuvai vaisių medžių veisles (paruošė pirmąjį ir vėlesnius sortimentus sodams, konsultavo sodininkus). Jo iniciatyva 1923 m. įkuriamas Medžių sodinimo komitetas, tarp vienuolikos jo narių buvo ir Kauno burmistras Jonas Vileišis ir Lietuvos švietimo viceministras Pranas Mašiotas, du universiteto profesoriai botanikai Konstantinas Regelis ir Liudas Vailionis, kiti žinomi to meto asmenys.

Tadas Ivanauskas buvo talentingas derybininkas ir organizatorius, jo iniciatyva sukurta gamtos apsaugos įstatyminė bazė. Jis dirbo veikiamas to laikmečio spaudimo, vidinio patriotizmo, kaip pats rašė „...patekau tarp žmonių... kuriems rūpėjo visuomeniniai reikalai, mūsų jaunosios kartos auklėjimas, pilietiškumas...“. Tuo metu svarbiausia buvo padėti pamatus valstybei, jos mokslui: įkurti aukštąją mokyklą, šviesti visuomenę, parengti reikalingas struktūras ir asmenybes, kurios galėtų tose struktūrose dirbti (tame tarpe – mokslo tyrimuose). T. Ivanauskas puikiai suprato, kad neatlikus šių darbų jokių mokslinių tyrimų negali būti. Ir jis tą įgyvendino, burdamas suprantančius inteligentus, geriausius Lietuvos protus, visuomenę, ieškodamas taip trūkstamo tais laikais finansavimo.

Akad. T. Ivanauskas dėstė keliose aukštesiose mokyklose, buvo katedros vedėjas Vytauto Didžiojo ir Vilniaus valstybiniame universitetuose, Lietuvos Žemės ūkio akademijoje bei Kauno valstybiniame medicinos institute. Dirbo Lietuvos MA Biologijos instituto direktoriumi. Buvo Lietuvos MA Chemijos ir biologijos skyriaus biuro narys. Jis buvo aktyvus Tarptautinės medžiotojų tarybos narys ir Lietuvos taisyklingos medžioklės ir žūkės draugijos atstovas. T. Ivanauskui vadovaujant, 1930 metais buvo organizuotas Tarptautinio komiteto paukščiams globoti Lietuvos skyrius.

Stebina T. Ivanausko inicijuotų mokslo šakų gyvybingumas. Gamtos tyrimų centre sėkmingai veiklą plėtoja Paukščių ekologijos, Žinduolių ekologijos, hidrobiologinės, ichtiologinės, Entomologijos laboratorijos, kai tuo tarpu kito akad. P. B. Šivickio kažkada inicijuotos Pedobiologijos krypties, Dirvožemio ekologijos, Helmintologijos laboratorijų Centro institutuose nebeliko (P. B. Šivickio helmintologijos laboratorija, kritiškai sumažėjus šios tyrimų krypties mokslininkų ir nesant pamainos, sujungta su kita progresyvia Protozoologijos laboratorija, įkurta ir puoselėta prof. Stasio Biziulevičiaus, o šiuo metu va-

dovaujama jo mokinio akad. Gedimino Valkiūno). Malakologijos mokslinė laboratorija iš viso nebuvo įkurta (aukščiau pateiktos informacijos L. Petrauskienės knygoje nerasite).

Kaip ir daugelis kitų iškilių mokslininkų ir universiteto profesorių (Kazys Daukšas, Juozas Balčikonis, P. B. Šivickis, Jonas Dagys, Jurgis Lebedys, Antanas Purėnas, Vytautas Girdzijauskas, A. Pakarklis, Augustinas Janulaitis, Viktoras Ruokis, Vytautas Kairiūkštis, J. Baldis Balkauskas ir kt.), T. Ivanauskas sovietinės okupacijos metais buvo nuolat persekiojamas dėl savo pažiūrų, įsitikinimų bei neproletariškos kilmės, ypač biologijoje įsigalėjusio lysenkizmo laikotarpiu. Akademikas buvo skundžiamas tiek savo mokinių (M. Valiaus, aspiranto Bronislovo Bagdžiaus), tiek artimiausios aplinkos bendradarbių, siekta jį diskredituoti, apšmeižti, pašalinti, išvežti į Sibirą, atimti iš jo namus, turtą, neleisti jam plėtoti mokslinę veiklą ar rengti pamainos universitetuose. Jis buvo atleistas iš savo įkurto Kauno Zoologijos muziejaus vadovo pareigų, turėjo pasitraukti iš Biologijos instituto direktoriaus posto. Jo veikla buvo ne kartą svastyta: 1947 m. rugpjūčio 4 d. Lietuvos MA partinės organizacijos uždareme posėdyje, 1947 m. lapkričio 28 d. Lietuvos kompartijos CK vado A. Sniečkaus kalboje, 1948 m. sausio 12-14 dienomis ir 1948 m. rugsėjo 20-22 dienomis vykusiose Lietuvos MA visuotinių narių susirinkimų sesijose. Tuomet T. Ivanauskui grėsė tremtis į Sibirą. Ir ji, kaip ir kai kuriuos kitus „neperauklėjamus liaudies priešus“, gelbėjo net vietiniai partiniai veikėjai: T. Ivanauską – kompartijos CK pirmasis sekretorius Antanas Sniečkus, P. B. Šivickį – įtakingasis Genrikas Zimas, recenzavęs P. B. Šivickiui skirtą atminimo knygą, 1980 m. išleistą „Mokslo“ leidykloje, ją palaimino net Lietuvos pasipriešinimo sąjūdį sunaikinęs MGB agentas Juozas Albinas Markulis, o atsiminimus knygoje parašė vienas aršiausių komunistų G. Zimas ir T. Ivanauską skundęs M. Valius.

Keista ir skaudu, kad akad. Tado Ivanausko šmeižto ir jo veiklos menkinimo kampanija vėl įsibėgėja trisdešimtaisiais mūsų atkurto Lietuvos Nepriklausomybės metais (pradėta L. Petrauskienės knygoje, tęsiama jos tęstiniuose straipsniuose „Kol liūtai neturės savo istorijos“ laikraštyje „Žaliasis pasaulis“; dienraštyje „Kauno diena“), kai tuo tarpu abu akademikai verti mūsų visų Didžiausios Pagarbos ir Padėkos už jų nuveiktus Lietuvai ir mums – mokslininkams biologams – darbus...

Mečislovas Žalakevičius, akad., Lietuvos mokslo premijos ir Lietuvos MA vardinės T. Ivanausko premijos laureatas;
Vaidutis Kučinskas, prof., akad., Lietuvos mokslo premijos laureatas,
Jonas Remigijus Naujalis, prof.,
akad., Lietuvos MA vardinės T. Ivanausko premijos laureatas;
Povilas Ivinskis, dr., Lietuvos mokslo premijos laureatas;
Gediminas Brazaitis, prof., dr., Miško biologijos ir miškininkystės instituto direktorius, Vytauto Didžiojo universitetas;
Liutauras Raudonikis, Lietuvos ornitologų draugijos direktorius;
Ramūnas Grigonis, Kauno T. Ivanausko Zoologijos muziejaus direktorius;
Ričardas Patapavičius, Kauno T. Ivanausko Zoologijos muziejaus Paukščių žiedavimo centro vedėjas;
Romas Ferenca, dr., Kauno T. Ivanausko Zoologijos muziejaus Entomologinio rinkinio kuratorius;
Saulius Karalius, Klaipėdos Jūsų muziejaus Akvariumo ir jūrų gamtos skyriaus vedėjas;
Vytautas Jusys, Ventės rago Ornitologinės stoties direktorius

Rugsėjo 17 d. 10 val. Mašnyčiose, Druskininkų sav. paroda-seminaras

„MIŠKININKYSTĖ SAUGOMOSE TERITORIJOSE“

PROGRAMA

1. Ar reikia tobulinti Lietuvos miškų skirstymą į miškų grupes?
2. Ūkininkavimas ES svarbos miškų buvėse. Iššūkiai ir galimybės.
3. Ar reikia tobulinti miškų atkūrimą, įveisimo, ugdymo ir kirtimo technologijas?
4. Kokią techniką racionaliausia naudoti tvarkant saugomų teritorijų miškus?
5. Alternatyvūs miškininkavimo būdai: ko mus gali išmokyti Sintra (UNESCO Portugalija) pavyzdys?
6. Miško darbų technikos pristatymai.

Rengėjai: www.miskininkas.eu, tel. 8 699 32532, e. p. miskininkas.eu@gmail.com

Partneriai: VSTT, KMAIK, VDU EMF, žurnalas „Mūsų girios“

Draugai: LMŽSA, PMSA, MDRA, LGF, Dzūkijos NP, Lietuvos miškininkų sąjunga

Rugsėjo 18 d. Druskininkų sav. konferencija

„Išmoktos gyvenimo pamokos tvarkant ir prižiūrint nuosavus miškus: patirties sklaida įgyvendinant KPP programą miškininkystėje“

Susipažinimas su 2019 m. privados miško valdos nugalėtoju Juozo Aleškevičiaus ūkiu, ūkininkavimo patirtimi ir praktiniais veiklos pavyzdžiais.

Ieškau senovinės miškininko uniformos: STRIUKĖS IR KEPURĖS.

Rūbai bus naudojami aplinkosauginiam švietimui.

Galintys parduoti ar padovanoti kreipkitės
 tel. 8 622 93088

arba el. paštu
raimundas.ereginas@gmail.com

Gegrėnų archeologinis kompleksas – viena gražiausių Žemaitijos nacionalinio parko vietų

Gegrėnų archeologinio komplekso tvarkymo projektas – bendras Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos ir Žemaitijos nacionalinio parko direkcijos darbas, kuris buvo vykdomas pagal 2014–2020 m. ES fondų investicijų veiksmų programos finansavimo priemonę „Saugomų teritorijų ir valstybinės reikšmės parkų tvarkymas, pritaikymas lankymui“, įgyvendinant projektą „Kraštovaizdžio vertybių apsauga ir pritaikymas pažinti“. Piliakalnių kompleksas datuojamas mūsų eros I tūkstantmečiu – XIII a. Gegrėnų piliakalnių senovės gyvenvietėje rasta lipdytos keramikos, apdegusių akmenų.

Pasak Žemaitijos nacionalinio parko direktoriaus Ramūno Lydžio, projekto tikslas buvo išsaugoti ir sutvarkyti archeologinį kompleksą, pritaikyti lankymui, sudarant galimybes apžvelgti vaizdingą kraštovaizdį, gamtos ir kultūros paveldo objektus.

Sutvarkyta ir pritaikyta lankymui viena gražiausių Žemaitijos nacionalinio parko vietų – Gegrėnų archeologinis kompleksas, apimantis du piliakalnius bei senovės gyvenvietę. Įrengti nauji infrastruktūros elementai: stendai, informacinės rodyklės, suoliukai. Atidengtos kraštovaizdžio erdvės, raiškūs reljefo elementai. Informatyvesniam susipažinimui su kraštovaizdžio vertybėmis suformuoti lankymo maršrutai, atnaujinti esami ir įrengti nauji terasuoti takai.

Gegrėnų piliakalnių takas (1,6 km) vingiuoja dviejų piliakalnių slaitais ir papėdėmis, atveria išpūdingą Žemaitijos NP kraštovaizdį. Tarp šių piliakalnių vinguriuoja upelis. Piliakalnio papėdėje iš lauko akmenų padaryta nauja laužavietė. Visa įrengta infrastruktūra yra priderinta prie esamos Žemaitijos nacionalinio parko lauko informacinės sistemos.

Šiuo metu tai viena gražiausių vietų Žemaitijos nacionaliniame parke, kurią rekomenduojame aplankyti dar šiais metais.

VSTT inf.

UAB „PGM TECHNIKA“
Plento g. 6, Užliedžiai,
54305 Kauno r.

www.pgmtechnika.lt

Tel. 8 683 24140 (Aidas)
El. paštas info@pgmtechnika.lt

Tel. 8 656 82777 (Darius)
El. paštas darius@pgmtechnika.lt

Tel. 8 607 77723 (Renaldas)
El. paštas renaldas@pgmtechnika.lt

PATIRTIS + INOVACIJA = PROVERŽIS

**nokian[®]
TYRES**

**nokian[®]
GROUND KING**

**PADANGOS
SU IŠSKIRTINIU PROTEKTORIUMI
laukuose, keliuose ir miškuose**

ForestSport 2020

Skelbiamas varžybų atidarymas (iš kairės - A. Garbačiauskas, V. Verbyla, G. Banienė)

E. Šepčio medžio skulptūrų paroda

Miškininkų bendruomenė visada garsėjo savo atviru ir spontanišku bendravimu, kūrybiškumu darbe ir kasdieniniame gyvenime. Š. m. rugpjūčio 14-16 d. Vėžaičiuose, Klaipėdos r. Lietuvos miškininkų sąjunga ir Miško bičiulių klubas „Miškas visiems“ miškininko Antano Garbačiausko sodyboje organizavo tarptautinį susitikimą–stovyklą „ForestSport 2020“.

Renginio tikslas – suburti bendraminčius miškininkus ir miško bičiulius, o susitikus užmiršti darbinius rūpesčius, sportiškai ir smagiai praleisti laisvalaikį.

Šias metais varžybose „ForestSport 2020“ dalyvavo 11 komandų, kurias sudarė 5 asmenys, nepaisant amžiaus ir lyties. Pagrindinės varžybos – orientacinis bėgimas pakeliui įveikiant kliūtis ir užduotis bei teisingai atsakant į užduotus klausimus. Iš 11 komandų, VMU darbuotojai subūrė komandas „Bimbala“, „Miško broliai“, „Miškėnai“, taip pat papildė komandas „Zuikio sapnas“ ir „Mėškos paslauga“. Išskirtiniu linksnumu bei originalumu pasižymėjo estų komanda „Eesti“.

„ForestSport 2020“ varžybose I-ąją vietą laimėjo komanda „Mėškos paslauga“ (kapitonas Vaidotas Lygis), II-ąją – „Sodininkai“ (kapitonas Jonas Endriuska), III-ąją – „Bimbala“ (kapitonas Stasys Rekašius).

Antrosios rungtynės, kuriose komandoms pasiūlyta išbandyti jėgas ir laimėti „Trygg Strong Man 2020“ apdovanojimus buvo vikšrų tempimas. Šioje rungtyje geriausiai pasirodė miškininkai iš komandos „Miškėnai“ laimėję I-ąją vietą, II-oji vieta atiteko komandai „Tauragės Stiga“, III-oji – komandai „Bimbala“.

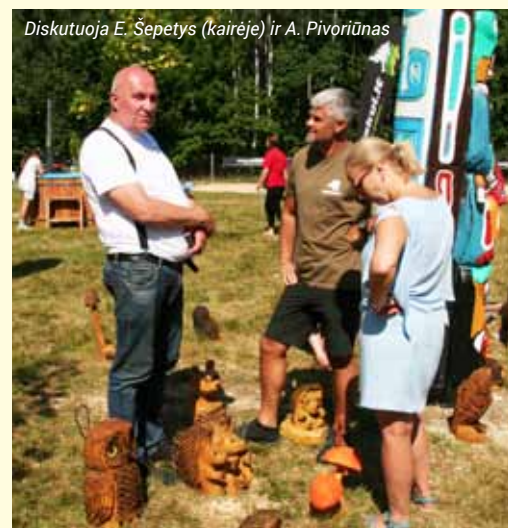
Apdovanoti varžybų jauniausias ir vyriausias dalyviai – Bronislovas Banys, kuris tą dieną šventė 69 gimtadienį, ir jo aštuonmetis anūkas Tautvydas Banys.

Šis renginys tapo išskirtiniu VMU Kretingos RP Klaipėdos girininkijos girininko pavaduotojui Egidijui Šepčiui, kuris kelis metus laisvalaikį kuria medžio skulptūras, bet tik miškininkų sambūryje pirmą kartą išdrįso pristatyti savo darbus plačiau.

„ForestSport“ stovyklos–susitikimai Antano Garbačiausko ir jo bendraminčių iniciatyva Vėžaičiuose organizuojami nuo 2004 metų. Prisijungus Latvijos, Estijos ir Lenkijos miškininkams, renginių vietos kiekvienais metais keičiasi, tačiau tikslas išlieka visada tas pats – miškininkų visuomenės vienybė ir bendruomeniškumas.

Stovyklos dalyviai turėjo galimybę apsilankyti arboretime ir medelyne

Diskutuoja E. Šepetys (kairėje) ir A. Pivoriūnas

ŽODIS SKAITYTOJUI

Žolinių savaitgalį Vilniaus kultūros centras Bernardinų sodo lankytojams pasiūlė atrakciją. Išpuoselėtame sode, sterilioje aplinkoje iš medžiuose pakabintų garsiakalbių sklido gamtos garsai. Taip, dailiais sodo takeliais vaikštinėjantiems miestelėnams, buvo siūloma išvaizduoti besantiems laukinėje gamtoje ir susimąstyti apie natūraliose buveinėse gyvenančius pasaulio gyvūnus.

Priešpaskutinį rugpjūčio sekmadienį tuntas gandrų, nelaukęs šv. Baltramiejaus, pasikėlė tolimam skrydžiui tiesiai virš mūsų kiemo. Ilgai suko ratus keliama oro srauto ir pamažu ištirpo baltais debisimis išmargintoje padangėje.

Vėpsojau į tą grožį, mėgavausi vasaros pabaiga ir mintijau. Nieko naujo. Galvą kvaršino tos pačios, nuzulintos mintys.

Kodėl spalvingas paukštis gražu, o ne mažiau puošnus drugio vikšras – fuuui?... Kodėl stirnelė gamtos tobulybės etalonas, o šliužas – jos šlykštumo? Kodėl žvėrelį norisi paglostyti, o nuo vabzdžio nuspurtyti?

Ant nosies trečias XXI amžiaus dešimtmetis. Visas pasaulis lengvai telpa išmaniojo ekranelyje. Į bet koki, net ir patį naiviausią, klausimėlį atsakymai tuoj pat patys išlenda iš guglo ar feisbuko.

O prietariai, prietarėliai, prietariukai, kaip klestėjo taip ir klesti. Pasikeitė tik jų sklidimo greitis. Interneto šamanai savo klievesius žaibu paskleidžia po visą pasaulį.

Mūsų protėvių prietariai gimdavo iš artimo būvio su gamta ir žinių stygiaus. Mūsų prietariai gimsta ant asfalto iš informacijos pertekliaus.

Šią vasarą Lietuvą ištiko matematikos egzamino kolapsas. Man vaidenasi, kad mus supančios aplinkos pažinimo egzaminą mes jau senokai prapylėm...

EUGENIJUS TIJUŠAS

P. S. Nežinau kodėl, bet iš Bernardinų sodo medyje pakabinto garsiakalbio besikvatojanti beždžionė man asocijuojasi su meile guminiam partneriui...

Daugybė gamtos reiškinių yra ciklai arba kitaip – su tam tikru periodiškumu pasikartojantys įvykiai. Nemažai jų mes matome kasdien, nes jie įvyksta per mums suvokiamą laiką: per mėnesį, metus, per žmogaus gyvenimą. Saulė kyla ir leidžiasi – mes matom. Mėnulis dyla ir pilnėja – mes matom. Vasarą keičia ruduo, rudenį žiema, o ją pavasaris – mes matom. Apleistame, dirbtame lauke, vietoje javų ar bulvių, ima želti žoliniai augalai. Atsiranda pieva su ištisu mikrokosmosu mums beveik nepažįstamų bestuburių ir smulkiųjų stuburinių. Pieva užauga krūmais, medžiais, ten įsikuria mūsų pastebimi ir mylimi paukščiai bei žvėrys, bet prireikus, tai gali būti vėl paversta dirbamu lauku. Mes tai matom.

O jeigu mums lemta stebėti lopinėlių gamtos ciklo, kuris trunka ne vieno žmogaus gyvenimą?

Gal net daugybės žmonių kartų gyvenimą! Sensacija!?

O vis tik ji sukasi

„Netikėta“ žinia, sudrebinusi pasaulį, kad būtent šiuo metu vyksta klimato kaita tiesiog išvedė žmoniją iš proto. Ką daryt, kur bėgt, kaip gelbėtis? Visomis galimomis priemonėmis peršama, brukama nuomonė, kad su šiuo reiškiniu reikia kovoti. Ypač aktyviai prie visuotinės psichozės prisideda vadinamieji nuomonės formuotojai, kurie skleidžia tikslingai politiškai suformuotą nuomonę ir išdrabsto ją per visą pasaulį kaip balandžiai savo turtus ant skulptūrų.

Vadinamieji Milankovičiaus ciklai gali būti atsakymas smalsiam ir racionaliam skaitytojui. Sąlygos Žemėje kinta daugiau nei 4,5 milijardo metų, kinta viskas ir tai ne pernai metų atradimas. Kitimo ciklai – nuo akimirksnio iki mums sunkiai suvokiamo 130 tūkst. metų ar dar ilgesnio laikotarpio ciklo. Galbūt per artimiausius dešimtmečius baigsis šiltėjimo ciklas ir prasidės atšalimo – su nuolat pasikartojančiais ciklais cikle, su gaunėtina stabilia vidutine temperatūra.

Socialinis spaudimas

Klimato kaita, nykstančios rūšys, antivakseriai, grožio etalonai, me too, korupcija, skandalai, skandaliukai. Žinučių srautai tokie dideli, kad, mokančiam skaityti žmogui, susiformuoti pargistą nuomonę apie reiškinį pavyksta gerokai pavėlavus, kuomet emociškai paveiki ir, deja, didesnė bendruomenės ar net žmonijos dalis jau būna gerokai įsisiūbavusi.

Socialinis spaudimas – reiškinys, o kartu ir mokslinis terminas, sparčiai pradėjo plisti XX a. viduryje, televizijai tapus prieinama vis daugiau gyventojų ir ypač išplitus socialiniams tinklams. Apie tai jau nemažai prirašyta. Žmogus įtiki nuolat kartojamu teiginiu ir jį pradeda laikyti savo požiūriu bei pasirinkimu. Geriausias to įrodymas reklama arba rinkimų agitacija.

Nykstančios rūšys

Visame pasaulyje aktyviai naikinamos augalų ir gyvūnų buveinės. Meldinė nendrinukė dėl buveinių pokyčio ir negebėjimo prisitaikyti prie naujų sąlygų yra sparčiai nykstanti rūšis. Įmantriais būdais paukštį stengiamasi grąžinti arba įkurdinti į pasikeitusias, išnykusias buveines. Socialiai paveiki akcija, labai gražus ir jaudinantis veiksmas, kuomet paukštis yra pargabenamas mediniuose vagonėliuose į amžino užžėlimo žemę.

Iš esmės, nėra taip svarbu, kur gyvens tas paukštis. Svarbu, kad jis pats gyvena tuo metu stabilioje buveinėje, kuri nepriklauso nuo piniginių injekcijų tam stabilumui palaikyti. Leisdami vykti sėkmsijai,

Gyvenimas ratu arba vidutiniškai

ROMUALDAS VARANAUSKAS

leidžiam gamtai keistis pačiai. Procesas, kuris vyksta savaime, yra natūralus, o ne sukurtas ekologinis procesas. Palikę nedirbamą lauką, mes pamatome, kas teisinga, o kas neteisinga.

Apsimėstini siekis su šūkiais, kad atkursime buveinę ir vėl atnešime šviesų rytą, neturi tvirto pagrindo. Tokios atkūrimo akcijos tampa ir figos lapeliu, skirtu tai pačiai, emociškai paveikiai, visuomenės daliai. Kol žavimasi ir šlovinama buveinių atkūrimu, tyliai nyksta dar tebeegzistuojančios buveinės. Urbanizacija plečiasi, popieriuje saugomi gyvūnai stumiami toliau, augalai užklojami trinkelėmis ir buveinės nebelieka.

Sutartiniai, dirbtiniai dalykai, dokumentais patvirtinti ir įtvirtinti, labai nepatvarūs, o kurdami laikinas dirbtines buveines prarandame natūralią gamtos istoriją, bet išsaugome žmonijos godumo istoriją, kuri neturi nieko bendro su tikru, gyvybiškai būtinu žmogaus ryšiu su gamta.

Politinės laukinių gyvūnų populiacijos

Vilkus žmogus nuolat stumia kuo toliau nuo savo trobos. Per paskutinį šimtmetį rūšis buvo naikinama ypač agresyviai. Panašu, kad draugiška kaimynystė neįmanoma. Vilkai, kaip rūšis neišnyko, tačiau pasitraukusi kuo toliau nuo žmogaus gyveno pagal gamtos dėsnius.

Dabar mes vėl išleidžiame vilkus į savo kiemus ir vykdomė kasmetinį genocidą. Leidžiame daugintis, tada medžiojame iki užsakytos ribos, palaikome užsąkytą optimalų populiacijos dydį. Urbanizuotoje teritorijoje abi pusės gyvena nuolatinėje streso būsenoje. Susimokame už vilkų skaičiavimą, už tyrimus, už limitų nustatymą, dar pridedam už papjautas avis ir veršelius. Matome, kad orientuojamasi į kiekybinę, o ne kokybinę vilkų populiaciją, nenorint pripažinti, kad jau netelpame su vilkais viename kieme. Išėję iš trobos mes neturėtumėme matyti prieš save stovinčio vilko, mums pakaktų žinoti, kad vilkas, kaip rūšis kažkur yra. Jau sužinojom, kad vilkas sugėba išgyventi nustumtas, išvartas į vietas, kur nėra žmogaus. Rūšis neišnyko, išgyveno naikinimo bangą ir sulaukė dabartinės saugojimo bangos, po kurios vėl užplauks naikinimo banga.

Mūsų tiek daug, kad mes plečiamės ir imam užimti gyvūnų buveines. Matome, kad žmogus su gyvąja gamta jau sunkiai besugyvena. Žemėje rūšys nuolat nyksta, dar net mums nežinomos rūšys išnyksta. Žmogaus poreikiams patenkinti reikia vis didesnių laukinės gamtos plotų. Rūšims pražūtingas laikotarpis prasidėjo nuo pramonės revoliucijos pradžios, XVIII a. viduryje. Staklių, savaeigių mašinų naudojimas palengvino daugelį darbų, sudarė galimybes žmonijai plėstis, efektyviai naudotis gamtos ištekliais. Intensyvus žmonių populiacijos augimas vyksta visame pasaulyje apie 300 metų, o ypač staigus šuolis, kuris, beje, neaplenkė ir Lietuvos, prasidėjo po Ant-rojo pasaulinio karo.

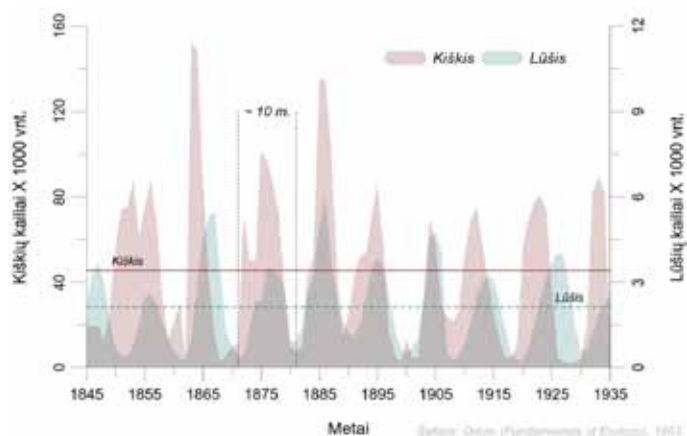
Ciklai

Klasikinis pavyzdys – Kanadinės lūšies ir Amerikinio baltojo kiškio gyvenimo ap-rašymas: nuolat svyruojantis jų populiacijos dydis. Kuo daugiau kiškių, tuo sočiau lūšiai, jos aktyviai dauginasi ir

didėja lūšių populiacija. Žinoma kiškių išgyvenimą ir klimato sąlygos koreguoja. Pasiekus kritinę ribą, pradeda mažėti kiškių, o kartu ir lūšims ateina blogi laikai ir taip kartojasi kas 9–11 metų. Tačiau vidutinis abiejų populiacijų dydis 1845–1935 m. laikotarpiu išsilaiko pakankamai stabilus (1 pav.).

WIKIPEDIA nuotraukos

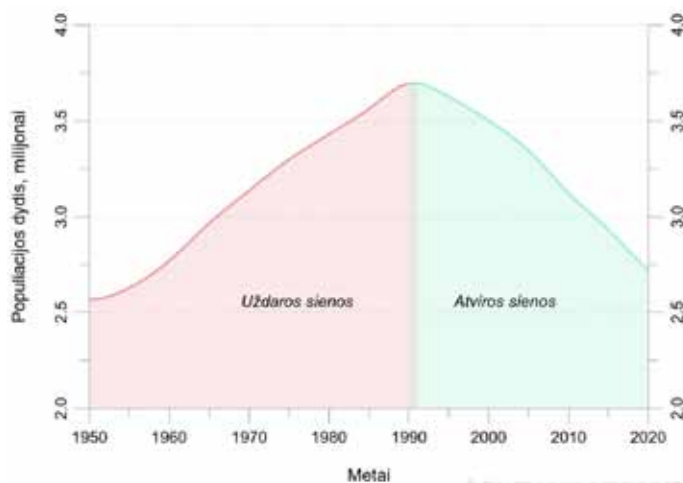

1 pav. Kanadinės lūšies ir Amerikinio baltojo kiškio populiacijos gausa 1845–1935 m. laikotarpiu. Populiacijos dydis įvertintas pagal supirktų kailių kiekius Kanadoje, Hudson Bay regione. Horizontalios linijos, ištisinė ir punktyrinė – populiacijos dydžio vidutinės reikšmės per laikotarpį. Vertikalios taškinės linijos apgaubia vieną iš populiacijų gausos svyravimų ciklą.

Tai visiems tikrai girdėtas reiškinys, bet noriu atkreipti dėmesį į žmogaus vaidmenį jame. Duomenys surinkti to meto Kanados kailių supirkimo kontorėlės, tad ir gyvūnų kiekiai yra įvertinti supirktų kailių kiekiais. Kaip tik tais metais europiečiai labai aktyviai vykdė Šiaurės Kanados gamtos turtų įsisavinimą. Stipriai sumažino ir bebrų, ir lapių populiacijas – nesikeičianti žmogaus savybė – godumas visu gražumu. Šimtmečio duomenys tikrai įdomūs, nes į laukinių gyvūnų gyvenimo ciklą įsitraukė žmogus, kaip plėšrūnas, medžiotojas. Ne-naikino buveinių, bet pliekė viską kas juda, kiek pajėgė. Nežiūrint į tai, visą laikotarpį abiejų rūšių individų kiekio svyravimai išlaikė tą patį dažnį, o ir pati populiacija išliko stabili nežiūrint į milžiniškus naikinimo mąstus. Naikinant buveines ir traukiant duomenis iš skirtingų laikotarpių, galima net nemeluojant skelbti pavojų apie populiacijos mažėjimą arba atvirkščiai, apie demografinį sprogimą, apie pražūtingas klimato sąlygas ar kokį nors kitą populiarų laikmečio šūkį.

Burbulas

Vis dažniau pasirodo gąsdinantys pareiškimai apie Lietuvos gyventojų mažėjimą. Vėl tas pats klausimas – kokių būdu pasirenkamas atskaitos taškas, nuo kurio jau reikia pradėti skambinti pavojaus var-

2 pav. Lietuvos gyventojų populiacija 1950–2020 m. laikotarpiu

pais? Kas tai – prekybininkų triukas ar paslėptas sovietmečio uždaru sienų ilgesys? Panagrinėjus Lietuvos gyventojų populiacijos duomenis, matome, kad per paskutinius 70 metų neverta kalbėti apie Lietuvos populiacijos mažėjimą (2 pav.). Galima spekuliuoti informacija, sėti baimę ir nerimą, bet būtinai reikia ir pasidžiaugti, kad lūžio taškas, kuomet išaugusi Lietuvos gyventojų populiacija sprogo ir išsilaisvino būtent Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo metais. Atvėrus sienas, žmonės galėjo rinktis laisvą judėjimą. Netinka čia Kremliaus propagandos žodžiai, kad iš Nepriklausomos Lietuvos bėga žmonės. Nerei-

kia gailėtis spygliuotų sienų ir režimo, kuris laikė mus uždaramame narve. Pastangos susigrąžinti į Lietuvą emigrantus nelabai veiksmingos, o spaudimas taip pat nesuveikia. Gal išvykusių tautos dalį vėl pradėkime vadinti lietuviškai – išeiviais ir išeivija? Juk ne pirmą sykį toks persikėlimas vyksta.

Be stebuklų

Visi gamtos procesai yra glaudžiai tarpusavyje susiję, sistema kompleksiskai nuolat kinta. Dėsniumų algoritmai visose srityse yra vienodi, skiriasi tik proceso pobūdis, trukmė ir vertinimai. Dėl reiškinų ypatybių atsiranda puiki terpė manipuliacijoms. Svarbu tik naudoti reikalingą laikotarpį arba sutartinės svarbos reiškinį, kuris būtų socialiai paveikus.

T. Bajesas, K. Linėjus, K. F. Gausas, Č. Darvinas, F. Galtonas, L. Bolcmanas, M. Milankovičius ir daugelis kitų mums paliko susistemintas žinias apie gamtos turtus ir reiškinius. Nebijokime ir netingėkime jais naudotis, nes kuo toliau, tuo labiau mokslas tampa pinigų, politikų, komercinių struktūrų bei neatsiejamo šių laikų atributų – reitingų ir sensacijų įkaitu.

Prieš 150 metų Č. Darvino sūnėno F. Galtono aprašytas dėsniumas, kad viskas grįžta į vidutinybę tinka daugeliui sričių. Ekonominės krizės kartojasi maždaug kas 10 metų, epidemijos – kas 80 metų. Juk ir sporte panašiai. Vieni tik kartą parodo gerą rezultatą ir sugrįžta į sau įprastą vidutinybę, kiti gi visos karjeros metu rodo labai aukštus rezultatus su nedideliais svyravimais. Tai geriau, tai blogiau, o visumoje – vidutiniškai. Be stebuklų...

Viskas dirbantiems ir besiilsintiems miške – Viskas vienoje vietoje

- ▶ IŠKLAUSYSIME
- ▶ PAKONSULTUOSIME
- ▶ PARINKSIME GERIAUSIĄ, KOKYBIŠKIAUSIĄ IR PIGIAUSIĄ
- ▶ OPERATYVIAI ATVEŠIME TIESIAI PAS JUS, O JEI REIKIA IR Į MIŠKĄ

miskui.lt

UAB „MMC Forest“
Nausodžio k.,
Vėžaičių sen.,
96215 Klaipėdos r.
Tel. 8 673 51506
El. paštas info@mmc.lt
www.miskui.lt

KARTU

Kilusi iš miško mašinų verslininko Einari Vidgrén svajonės sukurti geriausią miško mašiną pasaulyje, šįmet „Ponsse“ švenčia savo 50-metį. Šie penki dešimtmečiai padarė didelę įtaką mechanizuotos miškininkystės plėtrai visame pasaulyje. Mes tęsime darbą ir toliau su tikra „Ponsse“ dvasia ir sukauptomis žiniomis, siekdami dar produktyvesnių ir ekologiškesnių miškininkystės sprendimų. Kas yra svarbiausia, mes nebūtume to galėję pasiekti vieni - darbas visada buvo baigtas kartu su jumis. Ačiū Jums!

A logger's best friend

www.ponsse.com

HUSQVARNA T540i XP® IR 540i XP®

MES STIPRESNI, NEI BET KADA ANKŠČIAU

#wearebatterypower

HUSQVARNA 540i XP®

„Husqvarna 540i XP®“ yra galingas ir efektyvus akumuliatorinis grandininis pjūklas, prilygstantis profesionaliam 40 cm³ benzininiam pjūklui. Idealiai tinka mažiems ir vidutinio dydžio medžiams sklandžiai ir efektyviai pjauti.

649 Eur

